

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**KOMPARACE VOLEBNÍCH SYSTÉMŮ
VELKÉ BRITÁNIE A FRANCIE**

Autor práce: Božena Svobodová

Studijní obor: Regionální studia

Forma studia: prezenční

Vedoucí práce: doc. PhDr. Kučera Rudolf, CSc.

Katedra: společenských věd

2008

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

Souhlasím, aby má práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna ke studijním účelům.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce doc. PhDr. Rudolfu Kučerovi, CSc. za cenné rady,
připomínky a metodické vedení práce.

OBSAH

ÚVOD	6
LITERÁRNÍ PŘEHLED	9
1. Volby a volební systémy	9
2. Klasifikace volebních systémů	13
2.1 Většinové volební techniky	14
2.1.1 Princip relativní většiny	15
2.1.2 Dvoukolové systémy	16
2.1.3 Systém alternativního hlasování	17
2.1.4 Doplnkové hlasování	18
2.2 Systémy poměrného zastoupení	18
2.2.1 Kandidátní listiny	19
2.2.1.1 Systémy volebních kvót	20
2.2.1.2 Systémy volebního dělitele	21
2.2.2 Systém jednoho přenosného hlasu	21
2.3 Smíšené volební systémy poměrného zastoupení	22
3. Komparace volebních systémů	24
CÍL A METODIKA	26
PRAKTICKÁ ČÁST	27
4. Velká Británie	27
4.1 Politický systém	27
4.2 Volební právo	28
4.3 Volební kampaň	29
4.4 Volební obvody	30
4.5 Kandidatura	30
4.6 Historie volebního systému	31
4.7 Volební systém	32

4.7.1 Britský parlament	32
4.7.2 Skotský autonomní parlament	34
4.7.3 Velšské národní shromáždění	34
4.7.4 Severoirský autonomní parlament	35
4.8 Důsledek britského volebního systému	35
4.9 Současnost	36
5. Francie	38
5.1 Politický systém	38
5.2 Volební právo	39
5.3 Volební kampaň	39
5.4 Volební obvody	40
5.5 Kandidatura	40
5.6 Historie volebního systému	41
5.7 Volební systém	42
5.8 Důsledek francouzského volebního systému.....	44
5.9 Současnost	44
6. Komparace Velké Británie a Francie	46
ZÁVĚR	49
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	52
SEZNAM PŘÍLOH	56
PŘÍLOHY	57
ABSTRAKT	63
ABSTRACT	64

ÚVOD

Komparativní metoda je poměrně mladá politologická disciplína, která v naší republice nabývá na významu až v posledních desetiletích. Sice bylo provedeno již mnoho komparací politických systémů jako celků, ale pokud budete hledat v české literatuře speciální komparaci volebních systémů, mnoho nepochodíte.

Také volební systémy začali naše politology více zajímat až po listopadové revoluci. Najednou se vznikem mnoha „nových“ států se objevilo mnoho druhů volebních systémů, i náš stát stál před volbou poměrný versus většinový systém – a tak politologové začali v hojné míře vypracovávat charakteristiku a klasifikaci volebních systémů. Všechny tyto monografie i odborné články se staly základem mé bakalářské práce.

Je vůbec možné, aby si „nově vzniknuvší“ stát pro sebe zvolil vhodný volební systém? Záleží na politickém vývoji a historii státu nebo je možné volební systém z ničeho nic změnit? V rámci mé práce si kladu také otázky týkající se cíleně Velké Británie a Francie: Pokud by ve Velké Británii a Francii existoval jiný volební systém, byla by jejich vláda stejně stabilní jako dnes? Jak by při změně volebního systému vypadal stranický systém? Na tuto a mnoho dalších otázek se budu snažit odpovědět ve své bakalářské práci...

K problematice voleb a volebních systémů (konkrétně tehdy českého volebního systému) jsem se dostala již během studia v rámci své praxe a velice mě zaujalo, jak mnoho ovlivňuje výsledky voleb vybraný volební systém. Díky tomu jsem se začala hlouběji zajímat o kategorii volebního inženýrství a okruh, ze kterého budu zpracovávat svou bakalářskou práci, byl jasný.

Pokud jsem se chtěla věnovat volebním systémům, nejlepší možností jak zodpovědět na otázky jejich vývoje a klasifikovat je, byla komparativní metoda. Samozřejmě mi bylo jasné, že v rozsahu určeného pro bakalářskou práci nemohu dosáhnout žádné globální analýzy, ale musím si vybrat dva zástupce volebních systémů. Vybrala jsem si tedy mně velmi blízkou Velkou Británii, přesněji Spojené království Velké Británie a Severního Irsku, a jejího souseda – Francii. Ačkoliv jsou tyto dvě země odděleny pouze 42 kilometrů širokým průlivem, jejich historický vývoj probíhal

rozdílně a díky tomu jsou si „vzdálené“ i jejich volební systémy. Obě země sice volí na základě většinového principu, ovšem tím veškerá podobnost na první pohled končí. Detaily se však budu zabývat až v příslušné části mé práce.

V teoretické části své bakalářské práce se věnuji volbám, definuji všechny důležité pojmy s nimi související a rozebírám problematiku volebních systémů. Před samotným započítím psaní bakalářské práce jsem prostudovala všechnu dostupnou literaturu týkající se voleb a volebních systémů a díky tomu, že se při klasifikaci většina autorů rozchází, musela jsem si vybrat jednoho autora, podle něhož se při klasifikaci budu řídit. Mým potřebám nejvíce vyhovovala klasifikace podle politologa Jakuba Šedo, a tak se jí ve své práci řídím. Další kapitola tedy podává základní charakteristiku klasifikace volebních soustav a hlavní pozornost směřuji k většinovým volebním systémům, abych ji později mohla aplikovat na anglický a francouzský volební systém. Poslední kapitolou teoretické části je velmi stručný úvod do komparativní politologie.

V metodice shrnuji dobu příprav a vše co předcházelo samotnému zpracování bakalářské práce jako literární rešerše apod., časový harmonogram a veškeré ostatní přípravy.

Praktickou část mé práce pak tvoří podrobný rozbor volebního systému Velké Británie a Francie a všeho, co s volebním systémem souvisí od navrhování kandidátů přes historii uplatňování volebního práva až po vedlejší přepočty mandátů na poslanecká křesla. Dotýkám se také problematiky politických stran, protože ty s volebním systémem úzce souvisejí. Naopak se ale mnoho nevěnuji pojmům jako Ústava, panovník, vláda apod. Tyto pojmy pouze okrajově zmiňuji, a to vždy v kontextu s tématem dané kapitoly – stejně jako politický systém jako celek, protože na něj není má práce zaměřena. Nejdůležitější část bakalářské práce pak tvoří komparace volebních systémů zvolených zemí.

Do příloh jsem zařadila všechny tabulky a obrázky, které by jinak v textu mohly působit rušivě. Ke každé tabulce připojuji komentář i zdroj, odkud jsem čerpala a v textu na příslušnou přílohu odkazuji. V přílohách naleznete také seznam britských premiérů nebo přehled volebních výsledků ve Spojeném království.

Francouzský volební systém se již po mnoho let těší pozornosti politických vědců i historiků a volební systém Velké Británie je snad nejzkoumanějším ze všech. Proto si ve své bakalářské práci nemohu činit přehnané ambice, ve smyslu schopnosti

přinést něco zásadně nového – a ani tak nečiním. Základním cílem této práce je spíše zkompilevat dostupné materiály a na jejich základě provést komparaci obou zvolených volebních systémů.

Vzhledem k tomu, že má bakalářská práce je teoretického charakteru, nemůže najít uplatnění v rámci výzkumu. Byla bych ale velice ráda, kdyby pomohla lidem zabývajícím se problematikou volebních systémů při jejich studiu. Dle mého zjištění je u nás velmi málo prací pojednávajících přímo o komparaci volebních systémů (několik klasifikací a charakteristik bychom ještě našli) a detailní komparace volebních systémů Velké Británie a Francie neexistuje snad žádná.

LITERÁRNÍ PŘEHLED

1. Volby a volební systémy

„Jedním z nejvíce uznávaných a odbornou i laickou veřejností nejvíce sledovaných ukazatelů kvality demokracie jsou nesporně volby. Lze je definovat jako časově a místně sladěný, v základních otázkách právně upravený proces ustavování zastupitelských sborů jako kolegiálních představitelů suverenity nebo samosprávy těch, kteří je ustavují. Toto ustavení probíhá na základě výběru z více uchazečů, kteří musí splnit předem stanovená kritéria.“¹

Volby patří k jednomu z nejdůležitějších prvků demokratického politického uspořádání. Jejich charakter a vliv na společnost do značné míry určují, jak se demokratické principy vládnutí prosadí a v jaké míře budou mít občané možnost ovlivňovat mocenskou sféru a podílet se na prosazování svých zájmů.

Volby také představují jeden ze způsobů výběru osob, které na základě mandátu získaného díky výsledkům voleb rozhodují o dalším vývoji státu, na jehož území se hlasování konalo. Díky tomu jsou volby v současnosti nejrozšířenějším způsobem legitimace režimu, i když v řadě zemí jsou zneužívány a přitom skutečná možnost výběru reprezentantů je silně limitovaná až nulová.

Právě princip výběru a svoboda nabídky je neoddělitelnou vlastností každé volby, volba sama je ve své podstatě právě výběrem. Volby bez výběru ztrácejí svůj základní pojmový rys, přestávají být vlastně volbami a stávají se v nejlepším případě hlasováním. Tato stránka výběru je v moderních politických volbách vyjádřena v konkurenci politických stran nebo konkrétních kandidátů, z nichž každý reprezentuje jiný volební program.

Volby slouží také jako prostředek, který aktualizuje možnost mocenských změn. Vzhledem k tomu, že se volby v pravidelných časových intervalech opakují, můžou voliči jejich pomocí vyjádřit své politické smýšlení a případně dopomoci k moci politické straně, kterou volili.

---

¹ ŘÍCHOVÁ, B. *Úvod do současné politologie*. Praha, 2002. s. 131.

Vlastním volebním aktem, tedy odevzdáním hlasu určitému kandidátovi či politické straně, však volby nekončí. Nezbytnou součástí voleb je převedení hlasů voličů na poslanecké mandáty, tedy určení, který z kandidátů získá mandát. Proto je opodstatněné hovořit o volebním procesu jakožto souhrnu pravidel, jejichž prostřednictvím se převádějí hlasy voličů na mandáty poslanců. Volba konkrétní techniky voleb je potom závislá na povaze politického systému, státním zřízení či charakteru společnosti.

Souhrn volebního aktu, techniky přepočtu hlasů na mandáty, jejich rozdělení a všech ostatních „věcí“, které s volbami souvisí, označujeme pojmem volební systém. Výraz volební systém se v odborné literatuře i publicistice používá v několika významech. Předně lze volební systém vymezit velice obecně podle klasických definic: „volební systém je souhrn všech jednotlivců a institucí (včetně vztahů mezi nimi), které se účastní voleb“.² V užším významu je volební systém souhrnem všech pravidel či sociálních norem, které regulují volební vztahy. V nejužším chápání se jedná o státem stanovená pravidla přípravy voleb, jejich organizace a zjišťování volebních výsledků.

Ve světě existuje celá řada volebních systémů a dalo by se říci, že co země, to jiný volební systém. I když jsou některé z nich na první pohled velmi podobné, liší se např. v systému sčítání hlasů a v jejich převedení na mandáty, ve velikosti volebních obvodů nebo v jiných faktorech, které volební systém determinují. Některé z těchto faktorů se mohou jevit jako drobné detaily, ale po jejich aplikaci či úpravě se může výrazně či zcela změnit původní ráz volebního systému. Je tomu tak i proto, že volební systém nepůsobí ve vzduchoprázdnu, ale v určitém prostředí, které ovlivňuje jeho vlastnosti.

Volební systémy můžeme zkoumat dle Klímy³ na pěti úrovních: z hlediska volební formule, velikosti volebního obvodu, dodatečného přidělování poslaneckých míst, volebního kvora a struktury hlasu.

Volební formule je označení matematického vzorce, pomocí něhož je propočítáván zisk mandátů. V literatuře můžeme najít také označení volební kvóta či kvocient. U většinových systémů rozlišujeme čtyři základní volební formule a dvě

---

² KREJČÍ, O. *Nová kniha o volbách*. Příbram, 2006. s. 49.

³ KLÍMA, M. *Volby a politické strany v moderních demokraciích*. Praha, 2003. s. 196.

u systému poměrného zastoupení. Volební formule tvoří asi nejobsáhlejší část zkoumání volebních systémů a já se jí budu podrobněji věnovat v další části své práce.

Velikost volebního obvodu představuje jeden z rozhodujících faktorů ovlivňujících dopady volebního systému na podobu volebních výsledků z hlediska míry proporcionality či disproporcionality volebního systému. Velikost volebního obvodu se poměří počtem mandátů, které se v daném volebním obvodu rozdělují a v praxi se mohou značně odlišovat, proto se lze setkat s vymezením tří kategorií. Volební obvody malé (dva až čtyři mandáty), středně velké (pět až devět mandátů) a velké volební obvody (deset a více mandátů). Můžeme pak tvrdit, že čím větší je volební obvod, tím větší je jeho proporcionalita. Čistě proporcionalitě se tedy nejvíce přibližují Nizozemí a Izrael, protože fungují jako celostátní volební obvody. A naopak, čím menší volební obvod, tím menší proporcionalita. V malých volebních obvodech jsou proto nejpatrnější rozdíly účinků jednotlivých volebních formulí. Nerovnoměrný počet hlasujících v jednotlivých volebních obvodech nazýváme *malapportionment*.

S velikostí volebních obvodů se lze také manipulovat, pokud vládnoucí politická strana mění jeho velikost ve svůj prospěch – tomuto postupu říkáme *gerrymandering*⁴. Principem gerrymanderingu je soustředit voliče konkurenční politické strany do co nejmenšího počtu volebních obvodů. V těchto obvodech sice dochází k totální porážce strany, ale v ostatních obvodech strana vítězí. Gerrymandering je nejvíce používán u většinového volebního systému, kdy jednotlivým politickým stranám nezáleží na celkovém počtu hlasů, ale na vítězství v jednotlivých obvodech. Různé varianty gerrymanderingu se využívaly ve Francii (během vlády prezidenta de Gaulla docházelo k přerozdělování volebních obvodů, které mělo snížit vliv komunistů) nebo v Severním Irsku. Gerrymanderingu lze zabránit tím, že kontrolu nad formováním volebních obvodů převezme nadstranická komise – ochrana proti gerrymanderingu je velice dobře zajištěna ve Velké Británii, kde existují nezávislé komise, které zajišťují rozdělení země na volební obvody a zároveň je zákonem stanoven maximální poměr mezi nejlidnatějším a nejméně lidnatým obvodem.

Dodatečné přidělování poslaneckých míst se uplatňuje v zemích, kde dochází k závažnějším nerovnostem na úrovni menších volebních obvodů. Proto se na úrovni

---

⁴ Gerrymandering je pojmenován podle amerického guvernéra E. Gerryho, který se snažil manipulovat s územím volebního obvodu tak, aby favorizovala jeho politickou stranu.

státu nebo regionu rezervují určitá procenta poslaneckých křesel pro ty strany, které byly v celostátním měřítku úspěšnější, než tomu odpovídá jejich skutečný zisk mandátů.

Volební kvorum označované také jako volební klauzule nebo volební práh je „zákonem nebo jinou právní normou vymezený povinný minimální zisk množství hlasů, který je předpokladem pro obdržení mandátu.“⁵ Volební kvorum se zavádí z důvodu zabránění přílišného bujení stran a tento prostředek přijalo více zemí, ale konkrétní prahy jsou různé. Na jednom konci je Izrael, který měl naprosto zbytečný práh ve výši jednoho procenta, a na druhém nacházíme Turecko s desetiprocentním prahem vyloučení. Jistě nemá větší smysl jít pod tří- až čtyřprocentní úroveň, kdežto desetiprocentní práh už vypadá jako hodně vysoká překážka.

Poslední úroveň zkoumání volebních systémů je struktura hlasu neboli otázka váhy hlasu voliče vzhledem k politickým stranám. Kategorický hlas je určen pro kandidátku jedné konkrétní strany a druhou možností je přidělovaný hlas, kdy volič uplatňuje své právo uskutečnit výběr kandidátů z několika stranických kandidátních listin.

Význam volebních systémů se dlouho podceňoval. Někteří vědci tvrdili, že volební systémy nejsou nezávislou proměnnou a že jejich účinky jsou v nejlepším případě nejisté. Kdyby však volební systémy neměly větší význam, proč by politici kvůli nim sváděli tak rozhořčené boje? A proč by reformátoři tak vytrvale usilovali o jejich změnu? V každém případě už jen události devadesátých let minulého století bohatě postačují k tomu, aby rozbily argumentaci o nemožnosti svobodně si zvolit systém. S pádem komunismu a rozpadem Sovětského svazu se ve všech „nových“ státech museli rozhodnout pro některý volební systém. A poslední ránu teorii neměnnosti zasadil v roce 1993 obrat v Itálii – skok od poměrného zastoupení ke kombinaci poměrného a většinového systému a v roce 2005 návrat zpět k systému poměrného zastoupení.

---

⁵ KREJČÍ, O. *Nová kniha o volbách*. Příbram, 2006. s. 72.

2. Klasifikace volebních systémů

Vymezení odpovídající klasifikace volebních systémů je nepochybně základní a zásadní otázkou jakékoliv srovnávací studie. Tato klasifikace se ale u mnoha autorů bohužel liší v řadě bodů, jejich terminologie není zcela shodná a často nezohledňují některé méně rozšířené volební techniky. Ve své práci budu vycházet z klasifikace volebních systémů podle politologa Jakuba Šedo⁶, která se mi zdála jako nejúplnější a nejvíce vyhovovala mým potřebám. Musím ale zmínit, že jsem do Šedovi klasifikace zakomponovala i dělení volebních systémů podle Sartoriho⁷ nebo Krejčího⁸.

Chování voličů ovlivňují volební systémy, které určují, jak budou počty hlasů převáděny na počty křesel. Volební systémy mají také vliv na to, zda volič vybírá stranu nebo osoby. Jelikož ale obě kritéria připouštějí různé stupně a kombinace, celková klasifikace a typologie volebních systémů je složitou otázkou. Je tedy nutné zjednodušit klasifikaci na nejmenšího společného jmenovatele. Tím nejzákladnějším je rozdělit volební systémy podle míry jejich proporcionality neboli, jak moc či málo se počet získaných hlasů vyjádřený v procentech shoduje s procentuálním počtem získaných mandátů ve volebním shromáždění. Je jakousi konvencí rozlišovat volební systémy podle tohoto kritéria do dvou velkých kategorií. Těmi jsou volební systémy produkující proporcionalní výsledky, tedy volební systémy poměrného zastoupení a většinové volební systémy, u kterých je míra proporcionality nižší. Rozdíl mezi oběma systémy je na první pohled patrný z tabulky v příloze č. 1.

Věc je o to složitější, že ne všechny volební systémy je možno klasifikovat jako buď většinové, nebo poměrné. Proto se postupem času vyvinula ještě kategorie třetí – volební systémy smíšené. Skutečně smíšené jsou pouze ty, v nichž se využívá kombinace poměrných a většinových kritérií k volbě jedné a téže komory.

---

⁶ CHYTILEK, R., ŠEDO, J., et al. *Volební systémy*. Brno, 2004. s. 15-34.

⁷ SARTORI, G. *Srovnávací ústavní inženýrství*. Praha, 2001. s. 10-26.

⁸ KREJČÍ, O. *Nová kniha o volbách*. Příbram, 2006. s. 49-89.

2.1 Většinové volební techniky

Pro většinové volební techniky je určující přidělování mandátu v jednomandátových volebních obvodech jednomu kandidátovi, a to buď na základě prosté většiny hlasů voličů, nebo prostřednictvím absolutní většiny, přičemž v obou případech vítězí kandidát s nejvyšším počtem obdržovaných hlasů. V obou případech tedy máme jednoho vítěze, který bere vše, ale zatímco vítězem v rámci prosté většiny je ten, kdo je "první v cíli", což často může být reprezentant největší menšiny, vítěz v rámci absolutní většiny reprezentuje skutečnou nadpoloviční většinu.

Cílem většinových neboli majoritních systémů není parlament odrážející přesné rozdělení hlasů, ale hledající jasného vítěze. Nejde v nich pouze o to zvolit parlament, chtějí zároveň zvolit i vládu, která bude usnášeníschopná. Většinové volební techniky plodí většinové vlády.

Volební systémy „prvního v cíli“ skutečně směřují k akceschopné vládě, neboť uměle konstruují vládu podporující většinu, ale na druhé straně skutečně zanedbávají přesnou reprezentaci, protože přejí nadreprezentaci silnějších soupeřů a nestarají se o hrubě nedostatečnou reprezentaci slabších. Deformace reprezentace může dospět až tak daleko, že umožní získat absolutní většinu křesel i straně, která ve všeobecném hlasování skončila na druhém místě. A to je podle kritiků majoritních systémů neodčinitelná vada.

Když jsem poukázala na tento nedostatek, měla bych nyní přejít k přednostem většinových systémů. Většinové systémy se obecně vyzdvihují ze čtyř důvodů či ohledů: volí vládnoucí většinu, redukují fragmentaci systému politických stran, vytvářejí přímější vztah mezi voliči a jejich reprezentanty a vedou k vyšší kvalitě volených držitelů úřadů.

Většinové volební systémy náleží ke dvěma hlavním modelům – anglickému a francouzskému. Tyto modely jsou klasickým reprezentantem daného typu a slouží jako vzory pro ostatní volební systémy. Zatímco anglický typ obětuje reprezentativnost parlamentu potřebě akceschopné vlády, francouzský typ obětuje akceschopnou vládu reprezentativnosti parlamentu. Již zde, ještě než přikročím ke komparaci těchto dvou systémů, je jasně vidět, že ačkoliv volební systém Velké Británie a Francie náleží oba ke stejnému typu, ve skutečnosti jsou odlišné.

2.1.1 Princip relativní většiny

V literatuře je tento model označován také jako „vítěz bere vše“ či „první vyhrává“, anglicky first-past-the-post (zkratka FPTP). Princip prosté neboli relativní většiny je nejjednodušší volební technikou, kdy v jednomandátových volebních obvodech v jednom volebním kole mandát získává ten z kandidátů, který ve volebním obvodu obdrží nejvíce hlasů voličů. Není přitom důležité, jaký počet hlasů ho dělí od druhého v pořadí – může se čistě teoreticky jednat o jeden jediný hlas. Z toho plyne také největší nedostatek systému, který je odborníky často kritizován: všechny hlasy pro kandidáty, kteří nezměli, propadají a nejsou nijak převedeny na mandáty.

Nejstarší uplatnění principu relativní většiny je doloženo již v 15. století v Anglii, ale v kontextu rozšiřující se demokratizace se zde tento volební systém prosadil až po roce 1885. V dnešní době je systém ve světě velmi rozšířen. V roce 2004 jej používalo 47 zemí a v nich téměř dvě miliardy lidí.⁹ Klasickým zástupcem principu prosté většiny je již výše zmiňovaná Velká Británie, kterou jsem si také vybrala pro podrobnou komparaci a budu se jí věnovat v další části své práce.

Území státu je v rámci uplatňované většinové volby rozděleno na tolik volebních obvodů, kolik je poslaneckých křesel v dolní komoře parlamentu. V každém volebním obvodu se o přízeň voličů ucházejí jednotliví kandidáti, nikoli strany. Tento proces pak ustavuje zvláštní vztah mezi zvoleným poslancem a jeho volebním obvodem, neboť je volba více personalizována. I když se občas objevují i nezávislí kandidáti, přesto většinu kandidátů nominují politické strany a samozřejmě vyšlou do voleb ty své zástupce, kteří mají největší šanci oslovit místní volitele. To vede k vyloučení rasových a etnických menšin a také snižuje zastoupení žen, které jsou v procesu vnitrostranického výběru kandidátů častěji eliminovány než v listinných systémech.

Princip prosté většiny nabízí voličům jasnou volbu mezi dvěma alternativami – dvěma politickými stranami, neboť podprezentovává třetí strany a výrazně ztěžuje přístup nových stran do systému. Navíc dvě nabízené strany jsou většinou teritoriálně i funkcionálně nejrozšířenější a díky tomu schopné překonávat etnické či regionální bariéry. Podprezentovanými třetími stranami jsou ve většině menší strany, protože nedisponují potřebnou regionální koncentrací a hlasy, které obdrží od voličů, nejsou na mandáty převáděny efektivně. Velkým kladem ale naopak je, že princip relativní

---

⁹ KREJČÍ, O. *Nová kniha o volbách*. Příbram, 2006. s. 56.

většiny redukuje zastoupení extremistických stran. Vzhledem k tomu, že podpora extremistických stran není obvykle dostatečně územně koncentrována, systém je spolehlivě eliminuje.

Díky tomu, že vítěz obvykle získává nadpoloviční většinu mandátů, produkuje relativně většinový systém jednobarevné vlády. Jde samozřejmě o tendenci, nikoliv o pravidlo. Tendence systému produkovat jednobarevné většiny je ovšem skutečně silná, jak ukazují případy Velké Británie a Kanady, kde v 70. letech krátce vládly menšinové vlády spoléhající na podporu zvenčí a moment, kdy budou vypsaný předčasné volby. V těch pak voliči opět vygenerovali silnou jednobarevnou většinu. V systému také díky dvou silným stranám vzniká jednobarevná parlamentní opozice.

Různí autoři poznamenávají, že systém relativní většiny je jednoduchý. Můžeme ho považovat za snadný z hlediska volebního aktu voliče i z hlediska zjišťování volebního výsledku a rovněž ve vztahu mezi aktem volby a výsledkem. Ovšem další kategorie většinových systémů – dvoukolové systémy – jednoduchá opravdu není.

2.1.2 Dvoukolové systémy

Tyto systémy bývají označovány také jako systémy dvojitého hlasování, opakovaného hlasování nebo vyřazovací systémy. Každý z názvů se snaží popsat a v sobě obsáhnout ústřední vlastnost těchto systémů, kterou je uspořádání ne jednoho, ale dvou volebních kol. Z hlediska volební strategie se jedná o velmi náročný systém, který klade značné nároky jak na voliče, strany i na státní aparát.

První kolo se koná na základě principu absolutní většiny v jednomandátovém obvodu a kandidát, který by chtěl zvítězit ihned v prvním kole, musí získat nadpoloviční většinu hlasů odevzdaných v daném volebním obvodu. Pokud kandidát obdrží daný podíl hlasů, je rovnou zvolen, aniž by bylo potřeba uspořádat druhé kolo hlasování. Jestliže se tak ovšem nestane, následuje druhé kolo voleb, jehož vítěz získá mandát.

Druhé kolo se v detailech liší stát od státu. První používanou metodou je systém, při němž se v prvním i druhém kole uplatňuje princip absolutní většiny a do druhého kola postupují dva nejsilnější kandidáti z kola prvního, ostatní kandidáti jsou vyřazeni. Tento systém označujeme jako systém absolutní většiny v „čisté“ podobě, kde vítěz druhého kola má garantován zisk více než padesáti procent odevzdaných hlasů.

Další variantou dvoukolového systému je systém spojující absolutní většinu s relativní. V tomto případě je první kolo zcela shodné s předchozí variantou: kdo v něm získá nadpoloviční většinu všech odevzdaných hlasů, obsadí mandát v daném volebním obvodu. Pokud se to žádnému z kandidátů nepodaří, postup do druhého kola není omezen jen na dva kandidáty s největším ziskem hlasů, ale může do něj postoupit každý, kdo překročí určitý limit získaných hlasů v předchozím kole – volební práh neboli kvorum. V druhém kole stačí k vítězství relativní většina hlasů, tedy nejvyšší počet obdržovaných hlasů. Jeden z druhů této varianty je používán ve volbách do Národního shromáždění ve Francii, kterými se opět budu podrobněji dále zabývat.

Dvoukolový systém nutí strany i voliče reagovat na změny politického prostředí v období mezi prvním a druhým kolem voleb. Před druhým kolem se strany nebo kandidáti snaží předcházet vzájemnému přebírání hlasů, a proto spolu vyjednávají, tvoří aliance. Je ovšem sporné, zda tento systém podporuje spolupráci stran i jindy než v období voleb.

2.1.3 Systém alternativního hlasování

Alternativní hlasování se od dvoukolových většinových systémů liší tím, že se nekonají další volební kola. Místo toho voliči uskutečňují mnohonásobnou volbu jednorázovým aktem. Jedná se tedy o jednokolový většinový systém produkující vítěze s absolutní většinou hlasů. Nadpoloviční většiny se nedosahuje metodou dodatečných kol, ale přidáváním preferencí v několika následujících *skrutiniích*.¹⁰ Alternativní volba vyžaduje, aby volič očísloval kandidáty podle svých preferencí a kandidáti s nejmenším počtem prvních preferencí postupně odpadávají, dokud se neobjeví vítěz s absolutní většinou.

Zřetelnou výhodou volebního systému alternativního hlasování je citlivé zohledňování politických preferencí a názorů voličů. Všichni vítězní kandidáti jsou podporováni většinou obvodu, čímž je odstraněna potřeba strategického „odmítavého hlasování“, neboť voliči mohou svého nejoblíbenějšího kandidáta volit bez obavy, že jejich hlas propadne.

---

¹⁰ Skrutinium znamená sčítání hlasů ve volbách a v systémech poměrného zastoupení také vypočítávání, kolik mandátů připadá jednotlivým kandidátním listinám

Nevýhody pro aplikaci tohoto systému jsou spatřovány v tom, že i když je zvolený kandidát podporován většinou volebního obvodu, nepřináší to dostatečnou proporcionalitu stran nebo dalších názorových subjektů v parlamentu. Přesto poslanci disponují mnohem reprezentativnějším mandátem než v případě relativní většiny, protože kandidát zvolený za poslance obdrží po závěrečném sčítání nadpoloviční většinu hlasů.

2.1.4 Doplnkové hlasování

Doplňkové hlasování je pokročilým volebním systémem, který v sobě spojuje všechny předchozí většinové principy – tedy systém prvního v cíli, alternativního hlasování a absolutně většinového dvoukolového systému.

Základními znaky doplňkového hlasování je možnost voličů udělit kromě první preference ještě nejméně jednu další „doplňkovou“ preferenci a existence druhého kola, ke kterému dochází v případě, že v prvním kole nezíská žádný z kandidátů nadpoloviční většinu odevzdaných hlasů. Do tohoto druhého kola postupují dva nejlépe se umístivší kandidáti z kola prvního. Teprve v případě, že volič eliminovaného kandidáta nepreferoval ani jednoho ze zbylých dvou kandidátů, je jeho hlas nevyužitý. Vítězem se stává samozřejmě ten z dvojice kandidátů druhého kola, který získal více hlasů.

2.2 Systémy poměrného zastoupení

Systémy poměrného zastoupení označované také jako proporční představují nejrozmanitější a v současnosti nejrozšířenější techniku volební reprezentace (jejich přesný podíl rozšíření ve světě naleznete v grafu v příloze č. 2). Narozdíl od většinových volebních technik jsou volby realizovány pouze ve vícemandátových volebních obvodech, protože proporcionalitu nelze vyjádřit v jednomandátových obvodech – jeden mandát je proporcionalně nedělitelný. Na každý volební obvod připadá zpravidla několik desítek mandátů, ve výjimečných případech tvoří dokonce společný volební obvod celá země.

Poměrná reprezentace vyjadřuje již v názvu svou základní starost: aby se hlasy rozdělovaly na křesla ve spravedlivém poměru. Na rozdíl od většinových volebních

systemů (srovnání většinových a poměrných volebních systémů uvádím v příloze č. 3), jejichž účelem je určení jednoznačného vítěze voleb, systémy poměrného zastoupení usilují o co nejpřesnější převedení hlasů, které obdržel daný politický subjekt ve volbách, na odpovídající počet křesel. Vladimír Klokočka říká: „Proporcionální soustava klade důraz na organizované zájmy více než na osoby a na celkové směry více než na jednotlivosti...“¹¹, a proto by výstupem poměrných volebních systémů mělo být spravedlivé zastoupení reprezentantů, včetně zajištění zastoupení pro menšiny, které většinové systémy ponechávají nereprezentované. Spravedlivé zastoupení na základě voličských preferencí je hlavní předností proporčního systému a je to také to, co od něj voliči očekávají.

Přesný zrcadlový obraz volebních zisků promítнутý v odpovídajícím počtu parlamentních křesel je však pouze ideálním případem, neboť systémy poměrného zastoupení nabývají v praxi celé řady nejrůznějších podob. Důvodem je celá řada proměnných, které určují podobu konkrétního poměrného volebního systému. V praxi často proporční systémy ani neusilují o exaktní vyjádření proporce a spokojují se s pokusem minimalizovat disproporce v zastoupení jednotlivých stran a "čistému" systému poměrného zastoupení se snaží jen přiblížit.

Hlavní přednost systému jsem již zmínila, princip poměrného zastoupení nicméně vzbuzuje i kritiku, a to ve dvou hlavních ohledech. Vyčítá se mu za prvé, že produkuje nadměrnou fragmentaci systému stran, a za druhé, že je málo citlivý k požadavku akceschopné vlády.

Co se týká velkého množství stran, řada „nečistých“ systémů poměrného zastoupení drží počet politických stran na třech či čtyřech, maximálně pěti, což samo o sobě nepředstavuje zvlášť škodlivé roztržštění. Systém tří až pěti stran, který označují vědci termínem umírněný pluralismus, pak obvykle vyžaduje koaliční vládu.

2.2.1 Kandidátní listiny

Definičním rysem listinných poměrných systémů je existence kandidátních listin, předkládaných voličům politickými stranami nebo hnutími, které usilují ve

---

¹¹ KLOKOČKA, V. *Politická reprezentace a volby v demokratických systémech*. Praha, 1991. s.81.

volbách o jejich přízeň. Na základě podoby hlasování má pak volič různou možnost do kandidátní listiny zasahovat. Obecně lze říci, že volič spíše rozhoduje o hlasech pro daný politický subjekt než pro jednotlivé kandidáty, jejichž nominace je zpravidla výsledkem rozhodnutí stranického vedení. V případě využití tzv. přísně vázané kandidátní listiny volič nemůže žádným způsobem měnit pořadí volených osob. Mandáty jsou tak přiznávány kandidátům na základě pořadí určeného kandidátní listinou. Pokud strana získá ve volbách osm mandátů, křesla připadnou prvním osmi uvedeným kandidátům.

Poněkud modifikovaný způsob předchozí podoby hlasování představují vázané kandidátní listiny. Podobně jako v předchozím případě určuje pořadí kandidátů na listině politický subjekt, volič však může vyjádřit sympatie kandidátům prostřednictvím preferenčního hlasování tedy zaškrtnutím jména konkrétního kandidáta.

Poslední typ hlasování zmiňovaný v souvislosti s listinnými systémy poměrného zastoupení je spojen s existencí volné kandidátní listiny. Tyto volební systémy nabízejí voličům nejflexibilnější způsob hlasování. I když má prvotní vliv na výběr kandidátů politická strana, volné kandidátní listiny ponechávají větší prostor voličům. Kandidáti jsou na listině seřazeni zpravidla abecedně a pořadí kandidátů určuje sám volič, který uděluje tolik preferencí, kolik se v jeho obvodu volí poslanců. Volič může některé kandidáty vyškrtnout, jiné dopisovat, případně dát své hlasy kandidátům napříč kandidátními listinami více politických subjektů.

Relativně rozšířený způsob klasifikace kandidátních listin vychází ze způsobu převádění odevzdaných hlasů na mandáty prostřednictvím pestré škály volebních formulí. Z tohoto hlediska se pak lze setkat s rozlišením na systémy volební kvóty a systémy volebního dělitele.

2.2.1.1 Systémy volebních kvót

Základním principem přepočtu hlasů na mandáty v systémech, které používají volební kvóty, je zjištění minimálního počtu hlasů, které potřebuje získat politický subjekt k tomu, aby obdržel jeden mandát. Systémy volební kvóty tak pracují s celkovým počtem odevzdaných hlasů a počtem přidělovaných mandátů. Výsledek výpočtu se následně vydělí počtem hlasů, který politický subjekt obdržel. Největším

problémem systému volební kvóty je skutečnost, že se zpravidla nepodaří na základě prvního výpočtu přidělit všechny mandáty. Ty je pak potřeba rozdělit na základě zbylých hlasů v tomtéž obvodu nebo převést do druhého skrutinia.

Při přepočtech se pracuje s celkovým počtem odevzdaných hlasů a počtem mandátů, které se mají rozdělit. Tím se zjistí, kolik hlasů připadá na jeden mandát. Tento výsledek se označuje jako kvocient neboli volební číslo. Rozdělování mandátů v praxi pak vypadá tak, že strana obdrží tolik mandátů, kolikrát se volební kvocient vejde do počtu hlasů, které získala.

2.2.1.2 Systémy volebního dělitele

Systémy volebního dělitele představují relativně pestrou a v současnosti nejužívanější volební techniku v rámci systémů poměrného zastoupení. Vycházejí z předpokladu, že na získání křesla by měl mít nárok ten politický subjekt, který vykazuje nejvyšší průměr hlasů na mandát. V praxi se postupuje tak, že volební zisk každého politického subjektu je postupně dělen řadou čísel. Tím se vypočítá, jaký byl průměrný počet hlasů na mandát ve chvíli, kdy strana získala první, druhý, třetí... mandát. Mezi všemi takto vypočtenými výsledky se mandáty postupně přidělují podle velikosti od největšího tak dlouho, dokud není přidělen předepsaný počet mandátů.

Výhodou systémů volebního dělitele oproti systémům volební kvóty je, že dokáží přidělit hned v prvním skrutiniu všechny mandáty. Odstraňují tím problém s nepřidělenými mandáty a nutnost provádět další výpočty. Naopak problémem systému volebního dělitele je, že výrazně zvýhodňuje velké strany.

2.2.2 Systém jednoho přenosného hlasu

Systém jednoho přenosného hlasu představuje specifickou variantu poměrného volebního systému, zásadním způsobem se lišící od listinných poměrných systémů. Základní princip systémů jednoho přenosného hlasu je společný pro všechny země, které jej používají.

Volič disponuje jedním hlasem, který udělí konkrétnímu kandidátovi tím, že jej označí číslem 1. Následně může označit další kandidáty čísly 2, 3, 4 ..., čímž určí, komu má být jeho hlas přenesen, pokud kandidát vyznačený jako první preferencí voliče nevyužije. Kandidát potřebuje ke zvolení dosáhnout počet hlasů odpovídající Dropově kvótě¹² a pokud kvótu překročí, jsou hlasy, které získal přes ni, přenášeny v souladu s následujícími preferencemi jeho voličů. Díky tomu má volič zaručeno, pokud využil možnosti určit následující preference, že dříve či později bude jeho hlas využit, byť by nejvíce preferoval kandidáta, který nemá naději na úspěch.

2.3 Smíšené volební systémy

Většinové a proporční volební systémy tvořily po dlouhou dobu dostačující typologii volebních systémů. Nebyl tedy žádný důvod pro vznik další kategorie. Jediným výrazným zástupcem odpovídajícím současné definici smíšeného volebního systému byl do konce 80. let minulého století německý volební systém pro volby do dolní komory parlamentu. V průběhu 90. let 20. století však nastal boom volebních systémů podobných německému, a tak přirozeně vznikl prostor pro vznik nového typu volebních systémů, kterým je smíšený volební systém.

Zvýšená oblíbenost smíšených systémů v posledním desetiletí je dána zejména hledáním určitého středu mezi britským modelem dvoustranického typu, kde jedna strana typicky sestavuje jednobarevnou většinovou vládu a druhá je oficiální opozicí, a „kontinentálním“ typem koaličních vlád usilujícím o poměrnou reprezentaci více proudů podle jejich zastoupení ve společnosti. Smíšené systémy hledají jakousi střední cestu, kde reprezentace menšin bude umožněna, aniž by však na druhé straně znemožňovala utvoření stabilní většinové vlády.

Smíšený systém podle své definice „kombinuje při volbách jediného zastupitelského sboru rozdílné volební formule. Jde přitom vždy o kombinaci nějaké formy většinového systému se systémem poměrného zastoupení.“¹³ Je tedy nutné, aby jednou částí bylo přidělování mandátů konkrétním kandidátům podle hlasů, kteří obdrží mandát pro svou osobu, zatímco druhou částí přidělování prostřednictvím listiny každé

---

¹² Je pojmenována podle londýnského advokáta H. Droopa, který se pomocí metody snažil omezit problémy se zbytky hlasů. Podstatou metody je zjištění volebního čísla dělením získaných hlasů počtem mandátů, zvětšený o jeden.

¹³ CABADA, L., ŽENÍŠEK, M. *Smíšené volební systémy*. Pelhřimov, 2003. s. 31.

politické strany a kandidátům na ní seskupených. Pravděpodobně nejdůležitější v rámci smíšených systémů je právě vztah mezi těmito složkami.

Na základě vztahu většinové versus poměrné se dělí smíšené systémy na takové, kde existuje nějaká forma závislosti mezi oběma používanými principy a systémy, v nichž oba principy fungují nezávisle na sobě.

3. Komparace volebních systémů

„Komparativní politologie je souhrnným označením politologického oboru využívajícího specifických metod analýzy, jejichž prostřednictvím lze získat potřebné informace o reálně existujících politických systémech a zákonitostech jejich vývoje. Slouží rovněž jako podklad pro normativní politickou teorii, jež se orientuje na vymezení a stanovení podmínek spojených s přáním a snahou dosáhnout co nejlepšího politického uspořádání. Základní úvaha, která vede k vysokému hodnocení významu komparativní politologie, je neoddelitelně spjata s obecným charakterem poznání ve společenských vědách, tedy snahou nalézt odpověď na otázku co, jak a za jakých podmínek je možné poznávat.“¹⁴

Tak to by byla na úvod definice a charakteristika komparativní politologie, do jejíž kategorie komparace volebních systémů, kterou se ve své práci budu zabývat, spadá. Hned zpočátku však musím zmínit, že je nezbytně nutné rozlišovat mezi prostým srovnáním a komparativní metodou. Komparace na rozdíl od srovnání studuje odlišnosti i podobnosti dané kategorie a z toho usuzuje na vzájemné kontakty nebo na budoucí směry vývoje. Smyslem komparace by mělo být poskytnutí odpovědí na otázky spojené s přeměnou systémů, respektive zákonitostí jejich vývoje, vytváření typologií...

Nyní se Vám alespoň ve stručnosti pokusím přiblížit základní poznatky o komparativní politologii. Základními pravidly pro komparaci jsou: definice objektu komparace, určení cíle komparace a stanovení kritérií komparace pro vlastní analýzu zvolených objektů.

Komparaci můžeme provádět z hlediska několika metod. Rozlišujeme metodu komparace diachronní neboli vertikální a metodu komparace synchronní, tedy paralelního studia několika systémů v jednom časovém bodě. Pro synchronní komparaci je typické, že analyzuje zvolené prvky v konkrétním časovém úseku, nikoli ve vývoji. V současné době však politologové za nejlepší považují přístup, který vyvozuje závěry z kombinace poznatků dosažených analýzou synchronní i diachronní. Daná metoda je označována jako komparace analogických historických situací a zahrnuje periodizaci

---

¹⁴ ŘÍCHOVÁ, B. Komparativní politologie [online]. [cit. 26. 6. 2008]. Dostupný z [www: <http://209.85.135.104/search?q=cache:HJxUQaH-ivIJ:www.kap.zcu.cz/opory/uvod/komparativni_politologie.doc+komparativn%C3%AD+metoda&hl=cs&ct=clnk&cd=3&gl=cz>](http://209.85.135.104/search?q=cache:HJxUQaH-ivIJ:www.kap.zcu.cz/opory/uvod/komparativni_politologie.doc+komparativn%C3%AD+metoda&hl=cs&ct=clnk&cd=3&gl=cz)

sledovaných jevů a umožňuje nacházet a porovnávat vývoj a proměny zvoleného prvku, respektive souboru prvků, v širším kontextu obecných zákonitostí jejich vývoje.

V mé práci se bude jednat právě o komparaci volebních systémů Velké Británie a Francie na základě poslední zmiňované metody, protože budu sledovat jak historický vývoj těchto volebních systémů, tak i jejich proměny a současný stav, který je však výsledkem historického vývoje.

CÍL A METODIKA

Svou bakalářskou práci jsem začala připravovat již před několika měsíci tím, že jsem si vyhledala a v knihovnách půjčila monografie týkající se volebních systémů a také monografie o Spojeném království a Francii – ať už o jejich historii, politických a konečně i volebních systémech.

Díky tomu, že má práce je teoretického charakteru, potřebovala jsem samozřejmě mnohem více podkladů, než jen monografie, které se dají standardně sehnat na našem trhu a v knihovnách. Začala jsem tedy vyhledávat na internetu, kde se mi podařilo sehnat především informace týkající se současného vývoje politické situace ve Velké Británii a Francii. Také aktuální výsledky voleb jsem našla na internetu. Všechny své zdroje uvádím buď v seznamu internetových zdrojů, nebo případně v poznámkách pod čarou.

Dalším důležitým materiálem pro mou práci se staly také odborné články z časopisů. Mnoho potřebných informací jsem našla v Politologickém časopise, v seznamu použité literatury však zmiňuji pouze články, které se přímo týkají tématu mé práce, i když jsem jich přečetla mnohem více.

Samozřejmě jsem také musela proniknout do tajů komparativní politologie, což znamenalo prostudovat dostupné materiály týkající se komparativní analýzy a také publikované komparace mnoha států.

Za cíl své práce si kladu komparaci volebních systémů dvou předních evropských států. Díky komparaci bych se tedy měla propracovat k dokonalému poznání volebních systémů Velké Británie a Francie a všech jejich částí. Poznání se však nemůžeme dobrat na základě studia jednoho politického systému, jedné vlády či jedné strany. Právě proto je komparativní analýza používána při studiu dvou až mnoha vlád, politických systémů, volebních systémů či politických stran.

PRAKTICKÁ ČÁST

4. Velká Británie

Latinský název Britannia označoval původně souostroví, jež zahrnovalo tři feudální státy: Anglii (včetně Walesu), Skotsko a Irsko. Jejich spojením se utvořil unitární státní celek, který však na samém sklonku 20. století zaznamenal výraznější proměnu, jež souvisí s přijetím devolučního konceptu. Tento koncept přenesl část legislativních a exekutivních pravomocí na přímo volené instituce regionálního charakteru ve Skotsku, Walesu a v Severním Irsku, avšak nelze ji interpretovat jako přeměnu britského unitárního státu na federální model. Znamená to, že celobritský parlament sídlící ve Westminsteru má i nadále nejvyšší zákonodárnou moc a britská vláda zůstává vrcholným orgánem exekutivním. Přesto platí, že část politologů ustupuje od užívání pojmu unitární stát a klasifikují Velkou Británii na přelomu tisíciletí jako stát regionální.

Britský politický systém je nejstarším fungujícím demokratickým politickým systémem současného světa. Je příkladem parlamentní demokracie sui generis s mimořádně silným postavením ministerského předsedy, která se někdy označuje jako premiérský systém.

V historickém kontextu se jedná o systém, v němž se prosadila jednak svrchovanost parlamentu ve vztahu k panovníkovi a demokratizace parlamentu spojená s rozšiřováním volebního práva.

4.1 Politický systém

Politický systém Velké Británie se v politologické literatuře objevuje jako klasický případ tzv. konstituční parlamentní monarchie, pro níž je typický gradualismus, tedy postupná modernizace bez náhlých, revolučních zlomů.

Britský parlament je dvoukomorovým legislativním orgánem, jehož Dolní komora (House of Commons) je volena přímo, naopak Horní komora, tzv. Sněmovna lordů je komorou nevolenou. Dnes lze hovořit o jednoznačné nadřazenosti Dolní

sněmovny. Tato nadřazenost je výsledkem postupného posilování vlivu Dolní komory v legislativním procesu, k němuž došlo v průběhu první poloviny 20. století.

Zákonem z roku 1911 je parlament volen na dobu kolem pěti let, může být však rozpuštěn kdykoliv v této době. V reálném životě parlament respektuje svůj mandát. Nové volby vyhlašuje ministerský předseda, přesný termín stanoví vládnoucí strana s ohledem na nejpříznivější podmínky pro své volební vítězství.

I když formální hlavu státu představuje v Británii monarcha – v současné době královna Alžběta II., faktickým vůdcem je ministerský předseda neboli Premiér. Premiérem se stává předseda vítězné politické strany a je jmenován právě panovníkem. Mezi jeho pravomoci patří například výběr členů kabinetu nebo jmenování arcibiskupa anglikánské církve a vzhledem k povaze britských voleb disponuje také značným mandátem ze strany voličů. Seznam britských Premiérů již od roku 1940 přikládám v příloze č. 4.

Britská vláda má v současnosti kolem 100 členů, které navrhuje premiér a jmenuje panovník. Vzhledem k tomu, že se vláda nikdy neschází jako celek, nepřijímá rovněž jako celek ani exekutivní rozhodnutí. Počet ministerstev není stabilní a mění se v souladu s politickými podmínkami.

4.2 Volební právo

Voličem ve Velké Británii je každý britský občan, který dosáhl věku 18 let s výjimkou vězňů a nesvéprávných osob. Volební právo se uplatňuje na základě každoročně aktualizované registrace, za kterou zodpovídají místní správní úřady.

Pasivní volební právo do Dolní komory parlamentu má každý občan, který dosáhl věku 21 let. Výjimku tvoří pouze ti, kteří nemohou volit.¹⁵

Jednotlivé etapy rozšiřování volebního práva v Británii naleznete v přílohové části mé práce jako přílohu č. 5.

---

¹⁵ Nemohou volit například hodnostáři církví, soudci, pracovníci státní správy, vojáci, policisté apod.

4.3 Volební kampaň

Volební kampaň se na ostrovech odehrává ve dvou jasně oddělených obdobích a probíhá na dvou úrovních. První období probíhá v rozmezí několika týdnů až dvou let a zahrnuje dobu před oficiálním rozpuštěním parlamentu. Druhé období začíná oficiální volební kampaní, která trvá pouhých 17 dní. Volební kampaň se v Británii týká hlavně jednotlivých kandidátů na poslanecká křesla, ale zapojují se i strany nominující kandidáty.

Z finančního hlediska může stát regulovat volební aktivity politických stran. Podle zákona mohou strany na kampaň pro každého kandidáta utratit v období oficiální volební kampaně, tedy ve druhém období, pouze určený počet finančních prostředků. Žádný z kandidátů nesmí vynaložit na volby více než 1 050 liber ve venkovském obvodu a 925 liber v městském. Tato částka se skládá ze základní položky 450 liber a zvyšuje se o půl pence za každého voliče městských a o dvě pence za voliče venkovských obvodů.¹⁶

Volební zákon se však týká pouze výdajů na konkrétního kandidáta a nejsou do nich zahrnuty náklady vydané na volební kampaň politických stran. Stát navíc rozšiřuje volební výdaje jednotlivých stran nepřímou, a to bezplatným poskytováním některých služeb – například pronájemem sálů, poskytnutím vysílacího času ve veřejných sdělovacích prostředcích...

Britský volební zákon také obsahuje ustanovení o volebních agentech: osobách, které přebírají řízení a organizaci volební kampaně jednotlivých kandidátů jako jejich manažeri.

Kandidáti jsou zákonem omezeni nejen ve výdajích na volební kampaň, ale i v mnoha jiných oblastech. Například nesmějí vystupovat v televizi a rozhlasu, nikdo nesmí bez vědomí volebního agenta provádět kampaň ve prospěch kandidáta apod. Používání technických prostředků je také přísně regulováno, takže základní formou volební kampaně zůstává osobní styk s voliči.

---

¹⁶ KLOKOČKA, V. *Politická reprezentace a volby v demokratických systémech*. Praha, 1991. s. 147.

4.4 Volební obvody

Počet volebních obvodů je určen počtem volených poslanců, neboť pro volby Dolní sněmovny parlamentu platí zásada uninominální – za jeden obvod je zvolen pouze jeden poslanec. V současné době má Spojené království celkem 646 volebních obvodů: v Severním Irsku se nachází 18 volebních obvodů, ve Walesu 40 obvodů a Skotsko jich má dokonce 72. Zbylých 516 volebních obvodů se samozřejmě nachází v Anglii.¹⁷

Hranice jednotlivých volebních obvodů jsou kompromisem mezi rozmístěním obyvatel a geografickým hlediskem. Zákon z roku 1948 ukládá upravit v případě potřeby hranice volebních obvodů každých deset až patnáct let. Stanovení hranic a počtu volebních obvodů je svěřeno zvláštní parlamentní komisi a ta obvody v historii již několikrát upravovala. Pro volby v roce 1965 byl počet obvodů zvýšen na 630, pro volby v roce 1983 opět zvýšen na 650 a pro volby v roce 2005 se počet volebních obvodů díky změně počtu skotských poslanců opět upravoval a to na 646.

Průměrná velikost volebního obvodu by dnes měla být asi 65 tisíc voličů, přesto se 50,6%¹⁸ obvodů od této velikosti odchyluje. Větší politický dosah než velikost obvodu má však v Británii vnitřní politická struktura obvodu a její politický profil.

4.5 Kandidatura

Jednou ze základních otázek přípravy voleb je ve Velké Británii nominace kandidátů. Britská úprava je jednoduchá: kromě splnění obvyklých podmínek pasivního volebního práva má kandidát povinnost složit volební kauci 150 liber (ta propadá, nezíská-li kandidát alespoň osminu hlasů), vyplnit přihlášku k registraci podepsanou dvěma jeho navrhovateli a opatřenou seznamem osmi osob, jež podporují jeho kandidaturu.

Politické strany věnují kandidaturám velkou pozornost. Výběr vhodného kandidáta začíná ve volebním obvodu sestavením seznamu osob, které projevují snahu kandidovat. Po rozhovorech s možnými kandidáty navrhne zvláštní komise oficiálního

---

¹⁷ BUCHTA, M. *Parlamentní volby ve Velké Británii 2005*. Praha, 2005. s. 9.

¹⁸ KLÍMA, M. *Všeobecné volby ve Spojeném království (2001)*. Politologický časopis, 2001, č.3, s. 270.

kandidáta, který je formálně dále schvalován na stranickém shromáždění volebního obvodu. Právo nominovat kandidáta má však pouze minimálně deset voličů v daném volebním teritoriu, i když tento kandidát zde nebydlí.

Volební boj stran a kandidátů je soustředěn na získání určitých volebních obvodů, zejména těch, ve kterých v předchozích volbách strana zvítězila či prohrála jen těsnou většinou. Základním prostředkem volebního působení v obvodech dodnes v Británii zůstal osobní kontakt s voliči: osobní přesvědčování, malá shromáždění, kontakt se zaměstnanci v závodech. Stále také roste význam práce ve volebním obvodu, kde má většina kandidátů a později poslanců pravidelné konzultační hodiny, při nichž můžou obyvatelé přicházet se svými problémy.

Velmi důležitou oporou kandidátů jsou stovky dobrovolných pomocníků v každém obvodě.

4.6 Historie volebního systému

Velmi často je považován prostě většinový systém používaný ve volbách do Dolní komory britského parlamentu za něco, co tu vždycky bylo. Je to díky tomu, že současný volební organismus má svůj původ již ve 13. století. Poslanci tehdy reprezentovali určité územně definované společenství a tento způsob reprezentace se stal tradicí, a díky tomu nabyl ústavní legitimacy.

Ovšem to, co se jeví zdánlivě jako neměnné, prošlo naopak mnoha změnami a bouřlivými diskusemi. Nejvýraznější změny se týkaly postupného zavádění všeobecného a rovného volebního práva. První volební zákon byl přijat již roku 1832, roku 1872 byl přijat zákon o tajném hlasování, pak následovaly zákony s účinkem rozšiřování volebního práva na venkovské obyvatelstvo a majitele domů a nakonec na ženy.

Historie sjednocování a opětného rozdělování volebních systémů a parlamentů ve všech částech Spojeného království je velmi dlouhá, ale důležitá pro pochopení současného stavu. Již v roce 1542 došlo na území Walesu ke zrušení právních norem a k jejich nahrazení anglickým právem. Roku 1707 byla podepsána smlouva o sjednocení Anglie se Skotskem, v jejímž důsledku byl zrušen skotský parlament a skotští zástupci se stali členy westminsterského parlamentu. Ve Skotsku i Walesu však

došlo v minulém století ke změně a oba regionální parlamenty byly obnoveny – skotský v roce 2000¹⁹ a velšský v roce 1999.²⁰

V případě soužití Irska a Anglie se jednalo vždy o vztah značně komplikovaný. Roku 1800 byl zrušen irský parlament a Irové měli mít napříště zastoupení v obou komorách britského parlamentu. Již o století později bylo však vše jinak: v letech 1920 – 1972 dosáhlo Irsko relativně výrazné autonomie, která s sebou nesla i posílení místní správy a přenesení moci z Westminsteru na regionální parlament ve Stormontu (Belfast). Trvajících konflikty mezi irskými autonomisty a proanglicky orientovanými skupinami však byly nakonec důvodem k tomu, že se britská vláda rozhodla autonomii Severního Irska zrušit a opětovně pevněji včlenit správu celé oblasti do centrálních struktur. V roce 1998 vešla v platnost smlouva „Good Friday Agreement“, kterou podepsali představitelé Severního Irska, reprezentanti Irské republiky a britské vlády. Podpis otevřel cestu k referendu a po něm následovalo sestavení nového Severoirského autonomního parlamentu. Situace je však trvale neuspokojivá, neboť severoirští představitelé se opakovaně dostávají do vzájemných konfliktů a londýnská vláda již několikrát činnost severoirského parlamentu pozastavila.

4.7 Volební systém

Velká Británie je pokládána za klasický model většinového jednokolového volebního systému. Po přijetí zákona o vytvoření autonomních legislativních orgánů ve Skotsku a Walesu a znovuvytvoření autonomního parlamentu pro Severní Irsko však došlo k rozdělení volebního systému Spojeného království do několika odlišných modelů volby poslanců. V současnosti je tedy nutné rozlišovat mezi volbami do Dolní komory celobritského parlamentu a do autonomních legislativních orgánů.

4.7.1 Britský parlament

Základní formou volebního systému, který se používá pro volbu poslanců Dolní komory britského parlamentu, je jednokolový systém relativní většiny známý rovněž jako first-past-the-post neboli systém „prvního v cíli“. Tento systém se v Británii

---

¹⁹ Skotsko [online]. [cit. 26. 6. 2008]. Dostupný z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Skotsko>

²⁰ Wales [online]. [cit. 26. 6. 2008]. Dostupný z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Wales>

prosazoval a upevňoval postupně během několika staletí v souvislosti s rozšiřováním volebního práva.

V jednomandátových volebních obvodech disponuje každý volič jedním hlasem, jímž volí poslance do Dolní komory. V praxi to znamená, že ke zvolení stačí získat o jediný hlas více než ten z kandidátů, který počtem získaných hlasů následuje. K vítězství v daném volebním obvodu může tedy v případě účasti více než dvou kandidátů stačit méně než polovina celkového počtu hlasů.

Voliči volí tradičně ve čtvrtek ve volebním obvodu podle místa bydliště, v případě nepřítomnosti v daném obvodu mohou volit i písemně. Samotné hlasování se koná tak, že voliči použijí oficiálního hlasovacího lístku, který obsahuje v abecedním pořadí jména veškerých kandidátů v obvodu – což jsou zpravidla dva až tři kandidáti. Volič označí vybraného kandidáta křížkem. Přitom obsahuje tento hlasovací lístek ještě kontrolní kupon, na který dozírající úředník poznamená pořadové číslo voliče ve voličském seznamu. Ukázkou hlasovacího lístku ve volbách do britského parlamentu naleznete v příloze č. 6.

Na hlasovacích lístcích nesmějí oficiálně kandidovat strany. Každý z kandidátů má kromě základních údajů jako je jméno a místo bydliště na hlasovacím lístku k dispozici dalších pět slov, kterými může sám sebe charakterizovat. Mezi těmito slovy může, ale také nemusí uvést svou stranickou příslušnost.

Celková organizace parlamentních voleb do Westminsteru podporuje jejich personalizaci. Je to následek především malých jednomandátových obvodů a mechanismu relativní většiny, čímž se volby stávají zpravidla výběrem mezi dvěma nejsilnějšími kandidáty. Britský volební systém v tomto směru naprosto odpovídá obecné charakteristice většinových relativních principů a vytváří systém dvou silných stran, které se střídají u vlády. To umožňuje vytvořit silnou vládu se zajištěnou většinovou podporou parlamentu. Přes platnost hodnocení vztahu mezi většinovým systémem a volebním chováním je však nutné připomenout, že ani většinový systém nemůže vyloučit regionálně silnou politickou stranu, která je schopná v jednotlivých volebních obvodech postavit výrazné osobnosti.

Volební účast britských voličů je v posledních letech v průměru nižší než v ostatních západoevropských státech, což souvisí se specifickými rysy britské volební soustavy. Neúčast voličů je vždy vyšší v těch obvodech, kde vystupují ve volbách

pouze kandidáti dvou nejsilnějších stran a rozdíly mezi oběma hlavními stranami se v mnohém stírají. Klesající trend účasti ve volbách započal již v roce 1992 a v roce 2001 se volební účast propadla až na 59%²¹, což je dost alarmující číslo, ale v posledních volbách do Westminsteru v roce 2005 nabrala stoupající tendenci a vyšplhala se na 62,8%.²²

4.7.2 Skotský autonomní parlament

Skotský autonomní parlament tvoří 129 poslanců, z nichž 73 se volí většinových způsobem v jednomandátových volebních obvodech a zbylých 56 mandátů se obsazuje podle stranických kandidátek sestavených pro každý skotský volební obvod do Evropského parlamentu. V každém z těchto osmi „evropských“ volebních obvodů na území Skotska se tak volí po sedmi poslancích autonomního parlamentu. Každý skotský volič díky tomu disponuje pro volbu dvěma hlasy: jedním pro přímou volbu poslance v konkrétním jednomandátovém volebním obvodě a jedním pro volbu politické strany v příslušném „evropském“ volebním obvodu.

4.7.3 Velšské národní shromáždění

Velšské shromáždění se skládá ze šedesáti poslanců, z nichž čtyřicet se volí většinovým způsobem v jednomandátových volebních obvodech platných pro volby do Westminsteru a zbývajících dvacet poslanců na základě kandidátních listin proporčním způsobem v pěti tzv. „evropských“ volebních obvodech (po čtyřech poslancích v každém). Velšský volič disponuje stejně jako skotský volič dvěma hlasy, jedním pro přímou volbu a jedním pro volbu kandidátní listiny jedné z politických stran kandidující v příslušném „evropském“ volebním obvodu.

---

²¹ KLÍMA, M. *Všeobecné volby ve Spojeném království (2001)*. Politologický časopis, 2001, č.3, s. 273.

²² Červen 2005 [online]. [cit. 26. 6. 2008]. Dostupný z WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/červen_2005

4.7.4 Severoirský autonomní parlament

Odlišný volební systém je uplatněn pro volbu do severoirského autonomního parlamentu, který byl vytvořen na základě Belfastské smlouvy, podepsané dne 10. dubna 1998, a referenda, v němž se většina voličů vyslovila pro jeho zřízení.

Základní volební systém pro autonomní severoirský parlament zvaný Stormont, v němž zasedá celkem 108 poslanců je tzv. single transferable vote – poměrný systém jednoho přenosného hlasu. Poslanci se volí v 18 volebních obvodech, které odpovídají i obvodům do celobritského parlamentu.

V příloze č. 7 přikládám tabulku s výsledky všeobecných voleb ve Spojeném království pro region Severní Irsko v roce 2001, kde lze vidět, že kromě odlišného volebního systému funguje v Severním Irsku také odlišný stranický systém.

4.8 Důsledek britského volebního systému

Britský volební systém vytváří velmi často rozpor mezi počtem hlasů odevzdaných pro určitou politickou stranu a počtem křesel, které tato strana v parlamentu následně získá. Základem této disproporce je skutečnost, že všechny hlasy odevzdané pro nevítezné politické strany propadají, což také mnoho politologů kritizuje. Markantní disproporční rozdíl mezi podíly hlasů a mandátů spočívá v tom, že v britském systému nejde tolik o to, kolik jaká strana získá procent hlasů, ale především o vítězství v malých jednomandátových obvodech. Rozdíl mezi procentuálním ziskem hlasů a finálním ziskem mandátů dokládají tabulky z výsledků voleb v roce 2001, které naleznete v příloze č. 8 a č. 9.

Většinový poměrný volební systém přispívá ve Velké Británii, jak jsem již zmínila, k udržení systému dvou hlavních politických stran, které se střídají u moci. Díky tomu se voliči podle některých politologů ve snaze neztratit svůj volební hlas mnohdy přiklánějí k jedné ze dvou nejsilnějších politických stran, neboť jen ty mají reálnou naději na volební vítězství. Jako důkaz postačuje již fakt, že mezi lety 1945 – 1970 v osmi po sobě jdoucích parlamentních volbách hlasovalo pro dvě hlavní strany v průměru 91,45 % voličů.²³ Dle mého názoru je opravdu značná část voličů

---

²³ ŘÍCHOVÁ, B. *Úvod do současné politologie*. Praha, 2002. 147 s.

tímto ovlivněna, ale chování voličů je ve skutečnosti mnohem složitější. Existuje přece ještě celobritská strana liberálních demokratů, která stabilně dosahuje dobrých procentuálních zisků a uplatňují se i strany regionální. A také dnešní vládnoucí strana Labour party se etablovala na začátku dvacátého století coby malá strana podporovaná odbory a dělnictvem a již v roce 1922 předstihla liberály, aby se později dostala až k vítězství ve volbách.

Beze zbytku ovšem platí, že na většinový volební systém doplácí zejména třetí celostátně nejsilnější politická strana. Dokládá to také přehled volebních výsledků do parlamentu po roce 1945, který naleznete v příloze č. 10. V současnosti jsou třetí stranou Liberální demokraté a jsou to rovněž oni, kteří se už od roku 1998 snaží prosadit změnu většinového volebního systému na poměrný s principem jednoho přenosného hlasu (který je úspěšně používán například v Severním Irsku) a objevil se již také návrh na zavedení systému alternativního hlasování při větších obvodech s více mandáty.

Existence malých volebních obvodu má v Británii ovšem odlišné důsledky než tomu bývá jinde. Předpokládali bychom, že malé obvody za situace, kdy je poslanec pokládán za reprezentanta svého obvodu a kdy udržuje poměrně intenzivní styk se svými voliči, nezbytně povedou k oslabení vlivu stran a k převaze individuálních kandidátů. Ve skutečnosti tomu tak není a britská soustava dvou stran zajišťuje rozhodující vliv politických stran i v malých obvodech.

4.9 Současnost

Po volbách do Dolní komory parlamentu v roce 1997 následovalo ve Velké Británii obrovské překvapení. Po osmnácti letech vlády konzervativců se k moci dostala dělnická strana Labour party a to navíc s rekordním vítězstvím. O čtyři roky později se událo téměř totéž, ale veřejnost již byla ve svém nadšení střízlivější, protože v roce 2001 se nic jiného než opakování drtivého vítězství labouristů neočekávalo.

Všeobecné volby do Dolní sněmovny britského parlamentu se konaly 7. června 2001 a labouristé získali tedy již podruhé za sebou parlamentní většinu ve Sněmovně. Z tehdy 659členné Sněmovny měli labouristé k dispozici téměř 63% poslaneckých křesel, naopak tradiční rivalové z Konzervativní strany získali jen 26%

podíl.²⁴ Ještě nikdy nebyl v Británii takový rozdíl mezi dvěma dominantními stranami a tentokrát tomu tak bylo již druhé volební období za sebou. Pokud se však podíváme na volební výsledky z celobritského pohledu, vítězní labouristé obdrželi 42%, zatímco na hlavu poražení konzervativci 33% hlasů. Rozdíl v hlasech je pouhých 9%²⁵, ale rozdíl v mandátech činí abnormálních 37%. Tato nevídaná disproporce mezi podílem hlasů a mandátů je způsobena specifickými vlastnostmi prostě většinového volebního systému.

V roce 2005 se konaly zatím poslední volby do britského parlamentu. Tyto parlamentní volby vyhrála opět Labour party, ale její vítězství nebylo již tak drtivé jako v předchozích dvou volbách. Labouristé si tentokrát pohoršili o celých 47 křesel, kdežto třetí liberálové si o jedenáct mandátů polepšili²⁶. I tento vývoj dokládá, že britský systém není čistým systémem dvou stran, ale má šanci se prosadit a dostat do Parlamentu také třetí strana.

V loňském roce odešel po dlouhých deseti letech z postu Premiéra i předsedy labouristické strany Tony Blair. V obou těchto funkcích jej nahradil Gordon Brown, který 27.6.2007 usedl do premiérského křesla.

---

²⁴ KLÍMA, M. *Všeobecné volby ve Spojeném království (2001)*. Politologický časopis, 2001, č.3, s. 270..

²⁵ British Governments and Elections since 1945[online]. [cit. 26. 6. 2008]. Dostupný z WWW: <http://www.psr.keele.ac.uk/area/uk/uktable.htm>

²⁶ Tamtéž

5. Francie

Francie je unitární demokratickou republikou, která originálně kombinuje základní prvky parlamentní formy vlády s prvky prezidentské demokracie.

Francie se rozkládá v západní Evropě a ke kontinentálnímu území Francie patří i zámořské departementy a území. Od roku 1946 náleží k Francii pět departementů (Réunion, Martinique, Guadeloupe, Francouzská Guyana a Saint Pierre a Miquelon) a dvě zámořská území (Francouzská Polynésie a Nová Kaledonie).

Uvést v kostce politické dějiny Francie je téměř nemožné s ohledem k jejich komplikovanosti. V současnosti se francouzský režim zavedený v roce 1958 označuje jako tzv. Pátá republika a nikdo ani nedoufal, že by – vzhledem k předchozímu bouřlivému vývoji – přetrvala tak dlouho. Tato republika je názorným příkladem vzájemného působení stranického systému, politického systému a volebního mechanismu. Volební soustava Páté republiky je založena na oddělené politické legitimně parlamentu a prezidenta.

5.1 Politický systém

Francouzský politický systém znamenal pro Evropu vždycky vzor, respektive místo poučení. Všichni z něho čerpali inspiraci v poloze krajně pozitivní i krajně negativní, a máme zde na výběr i v mnoha variantách středního hodnocení. Je to dáno tím, že tendence projevující se i v jiných politických systémech se ve Francii vyvinuly do krajnosti a projevily se v plné síle. Jen za posledních dvě stě let budování parlamentarismu ve Francii existovaly dvě monarchie, dvě císařství, konzulát, režim Komuny, režim Vichy a pět republik...

Titulářem zákonodárné moci je lid a v jeho zastoupení parlament složený ze dvou komor: Národního shromáždění ustavovaného z přímých všeobecných voleb (tyto volby jsou podstatou mé komparace, takže se jim budu velmi podrobně věnovat v další podkapitole) a Senátu vcházejícího z nepřímých voleb. Poslanci Národního shromáždění jsou voleni na 5 let, Senátoři jsou voleni kolegiem volitelů každých 6 let, přičemž každé tři roky se obměňuje polovina senátorů. V Senátu jsou kromě kontinentální Francie zastoupeny i zámořské departementy a zástupci Francouzského společenství národů.

Představitelem republiky je prezident, který je někdy označován jako nejmocnější muž světa – dokonce s většími pravomocemi než americký prezident. Prezidentské pravomoci velmi významně rozšířila ústava ze 4. října 1958 a díky ní může francouzský prezident například rozpouštět Národní shromáždění, může vypsat referendum a vyslat francouzské vojsko na zahraniční misi bez souhlasu někoho dalšího. Také nemůže být s výjimkou vlastizrady sesazen. Soubor toho všeho z něj činí nejmocnějšího demokratického vůdce státu na světě. Od roku 1962 je francouzský prezident volen přímo na základě většinového dvoukolového systému – shodně jako Národní shromáždění. Dosud se nestalo, aby byl některý z prezidentů zvolen v prvním kole, takže o vítězi vždy rozhodovalo druhé kolo. Seznam francouzských prezidentů páté republiky i s jejich procentuálními zisky ve volbách uvádím v příloze č. 11.

V rámci výkonné moci stojí v čele vlády První ministr a struktura celé vlády je výrazně hierarchická. Rozhodovací institucí je Rada ministrů, které předsedá prezident republiky a ten má také konečné slovo o programu.

5.2 Volební právo

Francouzské zákonodárství klade tři základní podmínky, které je nevyhnutelné splnit k tomu, aby konkrétní osoba nabyla aktivní volební právo. První podmínkou je statut francouzského občana získaný na základě místa narození nebo naturalizací, druhou podmínkou věková hranice, která byla pod vlivem vlny studentských nepokojů ve Francii na konci 60. let snížena zákonem z 21 let na hranici 18 let. Třetí podmínku občan naplňuje, pokud nebyl zbaven občanských politických práv.

Volební právo dále může realizovat jenom volič, který je zapsán do voličského seznamu. Od roku 1997 jsou francouzští občané starší osmnácti let zapisováni do volebních seznamů automaticky. Tyto seznamy mají stálý charakter, podléhají každoroční revizi a jsou sestavovány orgány místní správy v obcích.

5.3 Volební kampaň

Až do roku 1988 neměla Francie zákonnou úpravu financování politických stran. Jedinou právní základnou byl spolčovací zákon z roku 1901, podle něhož nesměly

politické strany přijímat dary a stát jim přispíval pouze na velmi omezenou volební kampaň pomocí plakátů a později i televize. Strany si proto opatřovaly peníze z různých skrytých pramenů a k zastírání této praxe sloužily fingované smlouvy, nadsazené ceny inzerátů ve stranických novinách apod. Teprve po sérii afér a skandálů byl vydán v roce 1988 zákon o financování politických stran a volebních kampaní. Pro kandidáty do dolní komory parlamentu stanovil zákon horní mez půl milionu franků²⁷ a dary jednotlivých osob se připouštějí do dvaceti tisíc franků.²⁸ Rovněž byla zavedena povinnost vyjasnění majetkových poměrů volených zástupců.

5.4 Volební obvody

Volebních obvodů je v současné době ve Francii celkem 577, z toho 22 obvodů se nachází v zámoří (grafické znázornění francouzských volebních obvodů naleznete v příloze č. 12). Volební obvody se kromě Paříže, Lyonu a Marseille prakticky kryjí s územím jednotlivých kantonů (soudních okrsků) a zahrnují tedy přibližně sto tisíc obyvatel. Povolená výchylka je dle zákona dvacet procent oběma směry. Volební obvody byly naposled upraveny na základě vládních nařízení ze září roku 1986.

5.5 Kandidatura

Zavedení dvoukolové většinové soustavy pro volby do Národního shromáždění ovlivnilo jak úpravu volebních obvodů, tak i mechanismus navrhování kandidátů.

Podmínky navrhování kandidátů jsou ve Francii poměrně jednoduché a spočívají zejména v předložení prohlášení o kandidatuře nejméně dvacet jedna dní před začátkem voleb a ve složení kauce ve výši 1000 franků. Protože se každý zvolený kandidát může stát i členem vlády, musí prohlášení kandidáta obsahovat i označení náhradníka a jeho písemný souhlas.

Snadné podmínky pro kandidaturu podporují při značné roztržitosti politických sil růst počtu kandidujících: v roce 1958 bylo zaregistrováno 2 997

---

²⁷ Údaj pochází z doby před zavedením eura, aktuální mez se mi nepodařilo zjistit.

²⁸ KLOKOČKA, V. *Politická reprezentace a volby v demokratických systémech*. Praha, 1991. s.195.

kandidátů, v roce 1986 se ucházelo o přízeň voličů již 6 978 kandidátů, tj. průměrně 12 kandidátů na jeden mandát a obvod.²⁹

Při samotné volbě dostávají voliči oddělené volební lístky se jménem každého kandidáta zvlášť. Volič si tak vybere jeden z volebních lístků, který po zasunutí do obálky vloží do volební schránky.

5.6 Historie volebního systému

Francie je nazývána kolébkou všeobecného volebního práva, protože právě ve Francii se konaly první všeobecné volby již v roce 1789 (hlasování probíhalo ústní formou a bylo veřejné). Jejich prostřednictvím se však nevolili přímo poslanci, ale volitelé, kteří se měli následně podílet na zvolení zástupců třetího stavu. Ústava z roku 1791 však všeobecné volební právo zrušila.

Ve Francii se také konaly historicky první tajné volby a to již v roce 1789. Jednalo se o volby poslanců generálních stavů, které tehdy volili volitelé, ale volební zákon z roku 1791 zavedl tajné volby na všech úrovních.

V roce 1814 na trůn usedl Ludvík XVIII. a vyhlásil ústavní Chartu zavádějící instituce obdobné anglickým, ale s většími výsadami pro krále, než měl tehdy britský monarcha. Podle Charty bylo částečně obnoveno všeobecné volební právo, ale pouze na základě berního cenzu a díky němu získali aktivní volební právo daňoví poplatníci nad 300 franků, pasivní nad 1000 franků.

Během revoluce v roce 1848 se mnoho věcí změnilo a jednou z nejdůležitějších bylo dočasné nastolení klasického všeobecného volebního práva. Počet voličů se rázem zvýšil na devět milionů a to dalo Francii náskok před jinými zeměmi. Poté však bylo volební právo opět omezeno jak majetkově, tak i jinými podmínkami, například délkou pobytu na jednom místě. Podle historických studií byl však tento náskok pouze domnělý – voliči byli nevyzrálí a další čtvrtstoletí volili ty nejkonzervativnější parlamenty nebo dokonce v lidovém referendu ukončili existenci republiky a nastolili tzv. Druhé císařství, bonapartistický režim císaře Napoleona III..

---

²⁹ KLOKOČKA, V. *Politická reprezentace a volby v demokratických systémech*. Praha, 1991. s.194.

Po ukončení nacistické okupace roku 1944 započaly ve Francii úvahy o žádoucí podobě nového politického systému. Lid dostal příležitost vyjádřit se k předkládaným alternativám prostřednictvím referenda. Rovněž se rozhořela debata nad typem volebního systému, kdy většina politických subjektů upřednostňovala poměrný volební systém. Pro volby do Ústavodárného shromáždění se tedy v roce 1946 užíval listinný poměrný volební systém v relativně malých volebních obvodech čítající dva až devět mandátů. K přepočtu hlasů na mandáty se používal d'Hondtův dělitel.³⁰

V roce 1947 se objevila strana Sdružení francouzského lidu soustředěná kolem vůdce francouzského zahraničního odboje Charlese de Gaulla a snažila se o změnu režimu. Na tuto snahu reagovaly vládní strany modifikací volebního systému, která ve volebních obvodech povolovala sdružování kandidátek a stranám nebo jejím aliancím, jež dosáhly v daném volebním obvodu nadpoloviční většiny hlasů, poskytovala prémii všech mandátů v obvodu. Zisk vítězné aliance se následně rozdělil proporcionalně mezi zúčastněné formace. Pokud se žádnému subjektu nepodařilo docílit absolutní většiny hlasů, mandáty se distribuovaly poměrně subjektům s více než pětiprocentní podporou voličů. V důsledku politické krize byl tento princip poměrného zastoupení kompromitován, protože ve francouzském prostředí vedl k nestabilním parlamentním většinám a tudíž i častým vládním krizím.

V roce 1958 do čela vlády usedl generál de Gaulle a předložil novou ústavu, která transformovala Francii v semiprezidentský režim³¹ s velice silnou pozicí prezidenta voleného na 7leté funkční období. Významná změna se udála také v oblasti volebního zákonodárství a s drobnými změnami přetrval tento volební systém dodnes.

5.7 Volební systém

Volební systém ve Francii v sobě zahrnuje prezidentské volby, volby do Evropského parlamentu, do Senátu, komunální volby, ale hlavními volbami, které

---

³⁰ Vychází z předpokladu, že žádná strana nemá právo na mandát, dokud jej neobdržela strana s větším počtem hlasů. Dělí se číselnou řadou 1, 2, 3, 4, ..., svůj první mandát získá strana na základě dělení jedničkou, druhý dělení dvojkou atd.

³¹ Jako semi- nebo také poloprezidentský režim se označuje režim, ve kterém je přímo volený prezident vybavený silnými pravomocemi.

z velké části určují politickou situaci v zemi, jsou volby do Národního shromáždění – tedy do dolní komory parlamentu a právě těmi se nyní budu podrobně zabývat.

Ve Francii byl v rámci voleb do Národního shromáždění zaveden roku 1958 dvoukolový většinový volební systém spojující absolutní většinu s většinou relativní. Volby do Národního shromáždění tedy probíhají v jednomandátových volebních obvodech na základě principu přímých většinových dvoukolových voleb. V prvním kole je zvolen kandidát, jenž obdrží absolutní čili nadpoloviční většinu všech hlasů při minimálně 25% účasti registrovaných voličů. Pokud se to nikomu nepodaří, pak se přesně o týden později koná druhé kolo za účasti těch kandidátů, kteří v prvním kole získají určitý počet hlasů registrovaných voličů v příslušném volebním obvodu – v současnosti je to 12,5% obdržených hlasů z celkového počtu hlasů odevzdaných na úrovni volebního obvodu. Pokud docílí příslušného počtu hlasů jen jeden kandidát, do druhého kola proniknou dva nejúspěšnější kandidáti z kola prvního. Kandidát pro druhé kolo musí splnit ještě jednu podmínku: ohlásit svou kandidaturu v úterý do půlnoci po volební neděli prvního kola. Ti kandidáti, kteří tak neučiní, odstupují automaticky. Ve druhém kole voleb pak již k zisku mandátu postačí relativní většina, tj. vítězí ten kandidát, který získá nejvíce hlasů.

Tento druh voleb výrazně ovlivňuje způsob „politické hry“ a charakter volební kampaně. Do prvního kola vysílají všechny politické strany a hnutí svého kandidáta a tito kandidáti vystupují samostatně. Relativně větší naději na úspěch mají strany výrazně centralizované, které mají jednoho silného vůdce a vedou kampaň v celostátním měřítku. Pro druhé kolo strany tradičně uzavírají koalice, které vytvářejí protiklad levice a pravice. Výraznější úspěch ve druhém kole mívají strany zakotvenější v daném regionu, s místním vedením schopným rychle uzavírat koalice i s menšími politickými stranami.

Ve Francii účinky dvoukolového hlasování tedy přesně splňují teoretické premisy. Na jedné straně tento systém plodí multipartismus spojený s prvním kolem, ve kterém menší subjekty svou účastí nic neriskují, a na straně druhé vede k budování aliancí. Aliance jsou povětšinou sestavovány již před volebním kláním, kdy dochází k dohodám o vzájemném odstupování kandidátů mezi prvním a druhým kolem³² mezi ideově blízkými formacemi. Volební aliance však neznamenají ve Francii skutečnou

---

³² Níže umístěný kandidát spřízněných formací v daném obvodu odstoupí a doporučí svým voličům, aby volili kandidáta z blízké strany.

integraci politických sil, ale do jisté míry nouzová opatření vynucená volebním zákonem.

Z hlediska vyššího zužitkování druhých hlasů a menšího plýtvání hlasy se dvoukolové volby ve Francii někdy hodnotí jako vylepšená varianta většinového volebního systému. Obecně je dvoukolové hlasování užívané ve Francii chápáno jako systém, jenž nutí voliče ke strategické volbě, politické aktéry k racionálnímu chování, vyjednávání a postihuje extrémní formace.

5.8 Důsledek francouzského volebního systému

V průběhu první fáze vývoje Páté republiky se ustálila jakási francouzská varianta systému dvou stran. Systém politických stran dostal podobu bipolarizace, která vykazovala mnoho společných rysů s anglickým, aniž by se mu skutečně podobala. Na první pohled si konkurují navzájem dva velké politické bloky, což vzbuzuje nádech systému dvou stran.

V současnosti se situace poněkud změnila a důsledkem dnešního volebního systému do Národního shromáždění se základem politické soustavy Francie stávají v podstatě tři velká politická seskupení. Jádrem nové konstelace se stali především socialisté, druhou nejsilnější stranou jsou neogaullisté a jako třetí následuje seskupení centristických a liberálních skupin sdružených v Unii pro francouzskou demokracii.

Pátá republika a její volební systém taktéž nedovoluje žádnou vládu vycházející z politického středu, ale jen levicovou anebo pravicovou vládu, jež praktikuje politiku politického středu. Vládnoucí levice či pravice si proto často hledá koaličního partnera právě v politickém středu.

5.9 Současnost

Prezidentské a parlamentní volby v roce 2002 nastolily situaci naprosté dominance pravice, která se rovněž nevyhnula značným problémům. Obrovský rozkol

mezi stranami přineslo referendum o euroústavě, proti jejíž ratifikaci se vyslovilo 54,87% Francouzů³³, což značně ztížilo pozici vlády.

Loni jsme byli svědky prezidentského klání, kdy v prvním kole uspěli podle všeobecných očekávání kandidáti dvou nejsilnějších politických stran. Druhé kolo provázela vysoká účast voličů blížící se 85 % a triumfoval v něm s poměrně pohodlným náskokem kandidát pravice – Nicolas Sarkozy (bývalý ministr vnitra), který obdržel 53,06% hlasů voličů³⁴ a potvrdil tak nadvládu Svazu pro lidové hnutí (UMP).

V červnu 2007 se konaly také volby do Národního shromáždění, které rovněž vyhrála Sarkozyho pravicová strana Svaz pro lidové hnutí. Oproti očekávání si ale celkově polepšila levice, díky čemuž se prezidentovi budou hůře prosazovat radikální reformy.

V prvním kole voleb 10. června 2007 bylo rozděleno sto deset parlamentních křesel, přičemž 107 z nich získala UMP. Ve druhém kole 17. června se tedy rozhodovalo o 467 mandátech. UMP obsadila 345 křesel a druhá v pořadí – Socialistická strana – 186 poslaneckých křesel. Pokud se však spojí levicové strany, jejich výsledný počet mandátů je dohromady 227³⁵. Poměr sil mezi pravíci a levíci v Dolní sněmovně bude tedy daleko vyrovnanější než dosud.

Je také důležité zmínit, že se do Národního shromáždění prosadilo celkem dvanáct politických stran a sdružení. To může sloužit jako důkaz toho, že francouzský většinový systém je opakem britského, kde se do parlamentu prosadili pouze tři politické strany.

---

³³ Francouzi by euroústavu odmítli znovu [online]. [cit. 26. 6. 2008]. Dostupné z WWW: http://www.naseevropa.cz/portal/port_data.nsf/927b725e08d36a78c1256ea50030ae62/4922e44cb1368eddc125717300380fab?OpenDocument

³⁴ Sledujeme prezidentské volby ve Francii [online]. [cit. 26. 6. 2008]. Dostupný z WWW: http://ihned.cz/c4-10075650-20944330-00T000_d-sledujeme-prezidentske-volby-ve-francii

³⁵ Volby do Národního shromáždění Francouzské republiky 2007 [online]. [cit. 26. 6. 2008]. Dostupné z WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Volby_do_Národního_shromáždění_Francouzské_republiky_2007

6. Komparace Velké Británie a Francie

„Britský ústavní vývoj probíhal jako vývoj institucí, francouzský spíše jako boj proti institucím. Francouzská revoluce se uskutečnila jako boj společnosti proti státu a institucím. Nositelem francouzské revoluce byl lid, nositelem britské evoluce se stal parlament, který se reprezentantem lidu stával teprve postupně.“³⁶

Tato citace nám ukazuje, že ačkoliv jsou Velká Británie a Francie geografickými sousedy, vyspělými demokraciemi a co je nejdůležitější, také obě země volí na základě většinových systémů, shodu v nich přesto nenajdeme.

Ve Francii se stejně jako v Británii volí většinově v jednomandátových obvodech. Jenže Francie – na rozdíl od Británie – uplatňuje většinový systém ve dvoukolové variantě, jež kombinuje prvky absolutní i relativní většiny. Ten, kdo se chce obsadit křeslo v parlamentu, musí získat více než britskou prostou většinu z prvního kola. Proto ve Francii nedochází k takovému plýtvání hlasy, protože volič může ještě ve druhém kole využít možnosti hlasovat pro kandidáta s lepšími vyhlídkami.

Na první pohled by se mohlo zdát, že mezi oběma volebními mechanismy nejsou zásadní rozdíly. Přidáním jednoho kola se ale mění pravidla politické hry mezi stranami. V Británii funguje systém dvou silných stran, které se střídají u moci a v opozici, což zaručuje silnou a stabilní vládu. I ve Francii domněle vzniká systém dvou největších stran. Ve skutečnosti ale z většinového systému těží koalice stran a do parlamentu se v posledních volbách dostalo dokonce dvanáct politických stran a hnutí.

Shodně však v Británii i Francii doplácují na volební systém střední a menší strany. Ve Francii v prvním kole voleb, které vyžaduje absolutní většinu, soutěží mezi sebou v každém obvodu zhruba pět až šest kandidátů z velkých i malých stran. Ve druhém kole se však síly přeskupí a bojují spolu dva bloky - levicový a pravicový.

Volební systém má také velký vliv na to, kdo bude stát v čele státu. Ačkoliv je Británie monarchií, panovníkovi pravomoci jsou vesměs reprezentativní (například zastupování státu v zahraničí, jmenování mnoha představitelů aj.) a skutečnou „hlavou“ státu je premiér čili Prime Minister. Nejvyšším politikem ve Francii ovšem není předseda vítězné strany, ale prezident republiky, který je volen přímo v samostatných

---

³⁶ KLOKOČKA, V. *Politická reprezentace a volby v demokratických systémech*. Praha, 1991. s.129.

volbách na základě dvoukolového většinového systému. Na rozdíl od parlamentních voleb však stačí k vítězství v obou kolech získat prostou většinu hlasů.

Britští voliči se při volbách do parlamentu částečně řídí i dle osoby předsedy strany, protože právě on by se stal premiérem. Britský premiér v sobě tedy spojuje funkce předsedy vládnoucí strany, předsedy vlády a předsedy Kabinetu. Jeho pravomoci překračují stranickou příslušnost, ale vzhledem k tomu, že se do premiérské funkce dostal právě díky své straně, nemůže opomíjet politické ukotvení. Jinak se také může stát to, co v případě Margaret Thatcherové – poslanci „její“ strany v parlamentu došli k závěru, že brání další úspěšné existenci vlády.

Francouzský prezident z odvolání strach mít nemusí – je totiž neodvolatelný (až na teoretický případ vlastizrady). Je sice představitelem politické strany, která jej nominovala do voleb, ale v žádném případě nemůže být odvolán z důvodu rozchodu názorů se stranou. Dokonce se může stát, že strana nominující prezidenta ve volbách³⁷ nezvítězí a pak nastává období tzv. kohabitace neboli soužití.

Pokud přistoupím ke srovnání britského premiéra a francouzského prezidenta, jejich odvolatelnost vs. neodvolatelnost není jediným rozdílem. Oba můžou rozpustit parlament, oba reprezentují stát na politické scéně v zahraničí, ale pravomoci francouzského prezidenta jsou daleko větší. Ten může, čistě teoreticky, svrhnout atomovou bombu na Čínu a nebude k tomu potřebovat kontrasignaci nikoho dalšího. To činí z francouzského prezidenta jednoho z nejvlivnějších a nejmocnějších mužů světa.

Pokud se však budu držet reality, praxe ukázala, že pravomoci nejsou zdrojem veškeré prezidentovi moci. I on podléhá – stejně jako britský premiér – politické situaci v zemi a může jí být omezen.

Komparace volebních systémů je přesto, že už prošla určitým vývojem, relativně mladým vědním oborem. Přesto bylo v rámci komparace učiněno již dostatečné množství analýz a mezi příslušníky oboru stále převládá názor, že nejde činit platná srovnávací zobecnění politických systémů ani jejich částí. Ke stejnému názoru jsem dospěla i já...

Nemůžeme porovnávat, který z volebních systémů je lepší, ale pouze zjišťovat, jestli dobře funguje v dané zemi a produkuje stabilní stranický systém a akceschopnou

---

³⁷ Parlamentní volby se zpravidla konají několik měsíců po prezidentských.

vládu. Také můžeme posoudit, jestli volební systém např. Francie odpovídá obecné charakteristice dvoukolových většinových systémů.

Závěrem bych chtěla konstatovat, že neexistuje jeden nejlepší volební systém, který by se dal aplikovat na všechny země. Volební systém je totiž výsledkem historického vývoje, tradic a politického uspořádání.

ZÁVĚR

Cílem mé bakalářské práce bylo zkompileovat dostupnou literaturu týkající se volebních systémů, což se mi, doufám, podařilo. Také při komparaci volebních systémů Velké Británie a Francie jsem dospěla k určitým výsledkům.

Na závěr bych chtěla tedy podat stručné zhodnocení většinových volebních systémů ve Velké Británii a Francii, zodpovědět některé otázky z úvodu a také vyjádřit svůj vlastní názor na danou problematiku.

Dnes jsou většinové volební systémy, co se týká rozšíření, již za svým zenitem a počet států, které je používají, je daleko nižší než u poměrných systémů. Je tomu tak asi proto, že většina politologů vyzdvihuje především jejich veliký nedostatek – disproporcionalitu zastoupení a velké množství „propadených“ hlasů. Pokud se omezíme jenom na tenhle pohled, zdají se většinové systémy opravdu jako velice nereprezentativní. Jako odstrašující příklad nám čistě v teoretické rovině může posloužit stranický systém čítající deset politických stran a nasazení všech deseti kandidátů v jednom volebním obvodu (i když je tato možnost velice nepravděpodobná). V případě relativně většinového systému stačí k výhře a zisku mandátu jedné ze stran pouhých deset procent hlasů voličů odevzdaných ve volebním obvodu. Tento výsledek opravdu nepředstavuje spravedlivé zastoupení. Nesmíme ovšem zapomenout na velký klad většinových systémů, kterým je stabilní vláda.

Tam, kde většinové volební systémy dosud existují, se uchovaly zpravidla proto, že si na ně voliči zvykli a systém je ukotven dlouhým historickým vývojem. Právě takovým případem je Velká Británie, kde v rámci britského parlamentu nikdy neexistoval jiný volební systém než relativně většinový. Ve Francii se sice v minulosti několik druhů volebních systémů vystřídalo, ale dvoukolový většinový se vzhledem k předchozí bouřlivé historii jeví jako velice stabilní. Funguje jen s malými změnami téměř padesát let.

Když by byl tedy většinový volební systém tak „špatný“ jak ho líčí někteří politologové, nemohl by úspěšně fungovat v těchto dvou státech. Spojené království i Francie patří mezi ekonomicky nejvyspělejší státy na světě a přece by svůj vývoj

nebrzdili nevhodným či dokonce nefunkčním volebním systémem... Tento fakt dle mého názoru jasně svědčí pro udržení většinového volebního systému.

Vrhněme se teď na otázky položené v úvodu práce. Vzhledem ke všem informacím získaným v průběhu zpracování bakalářské práce bych řekla, že není možno „vybrat si“ ideální volební systém pro stát a neohlížet se na jeho historii, tradice, kulturu, ekonomiku i všechny ostatní aspekty politického života. Dle mého názoru se volební systém samozřejmě změnit dá (jak to s velkým úspěchem dokázali například v Itálii), ale musíme díky tomu počítat také se změnou stranického systému.

Právě politické strany jsou s volebním systémem nejvíce provázány. Ve Velké Británii i Francii stranický systém přesně odpovídá obecné charakteristice daného druhu většinového zastoupení. Relativně většinový systém podporuje na Ostrovech dvě dominující strany střídající se u vlády a v opozici, v zemi galského kohouta při dvoukolovém systému zase najdeme více politických stran.

Na otázku, jestli by při existenci jiného volebního systému ve Velké Británii a Francii byly jejich vlády stejně stabilní jako dnes nemohu ani po prostudování mnoha set stránek pramenů kvalifikovaně odpovědět, a nemohl by ani žádný z politologů. Mohu však vyslovit svou domněnku. Francouzský politický systém se v uplynulých dvou stoletích nevyznačoval zrovna velkou stabilitou, ale poslední půl století, po dobu uplatňování principu dvoukolového většinového volebního systému, k žádným politickým převratům nedošlo. To dle mého názoru svědčí o tom, že ve Francii našly, co se týká stability vlády, ideální volební systém.

Ve Spojeném království Velké Británie a Severního Irska funguje relativně většinový volební systém již po několik staletí, což samo o sobě mluví pro jeho ideálnost. To si však nemyslí dle volebních výsledků třetí strana – Liberální demokraté, kteří se již několikrát pokusili o jeho změnu na poměrný. Naposled tomu tak bylo v roce 1998, ale opět reforma volebního zákona nebyla schválena. Pro volby do regionálních parlamentů si však Wales, Skotsko a Severní Irsko zvolilo jiný volební systém, a tak není vyloučeno, že se časem dočkáme i změny britského volebního systému.

V průběhu zpracování bakalářské práce se mi podařilo proniknout do tajů volebních systémů a porozumět vztahům v jejich rámci. Dokáži si již zdůvodnit některé zákonitosti a daleko lépe chápu také situaci na české politické scéně, i když jsem se jí

v rámci práce vůbec nevěnovala. Pro mě má tato práce tedy bezesporu velký přínos a doufám, že bude mít i pro její čtenáře.

Všeobecný přínos práce vidím v tom, že poskytuje ucelený průřez volebním systémem a spojuje jej s komparativní politologií. Snad by také mohla zaplnit mezeru v materiálech týkající se komparace Velké Británie a Francie na našem trhu.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Literární zdroje

1. ABRİKOSOV, J., et al. *Volební soustavy ve světě*. Přel. Z. Dvořáček. 1. vyd. Praha : Nakladatelství politické literatury, 1962. 307 s. ISBN 25-125-62.
2. ADAMOVIČ, K., et al. *Politologický slovník*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2001. 304 s. ISBN 80-7179-469-4.
3. BUCHTA, M. *Parlamentní volby ve Velké Británii 2005*. 1. vyd. Praha : CEVRO, 2005. 20 s. ISBN 80-86816-16-8.
4. CABADA, L., ŽENÍŠEK, M. *Směšené volební systémy*. 1. vyd. Pelhřimov : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2003. 156 s. ISBN 80-86473-44-9.
5. DUBY, G. *Dějiny Francie od počátků po současnost*. Přel. V. Cinke. 1. vyd. Praha : Univerzita Karlova v Praze, 2003. 953 s. ISBN 80-7184-514-0.
6. DVOŘÁKOVÁ, V., KUNC, J. *Základní témata komparativních analýz*. In DVOŘÁKOVÁ, V., et al. *Komparace politických systémů I*. 4. vyd. Praha : Nakladatelství Oeconomica, 2005, s. 37-63.
7. CHYTILEK, R., ŠEDO, J., et al. *Volební systémy*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita v Brně, 2004. 227. ISBN 80-210-3548-X.
8. KLÍMA, M. *Jedno kolo navíc*. Respekt, květen 1997, č. 21, s. 14-15.
9. KLÍMA, M. *Nová volební reforma ve Spojeném království – „AV plus“*. Politologický časopis, 2000, č. 1, s. 3-29.
10. KLÍMA, M. *Volby a politické strany v moderních demokraciích*. 1. vyd. Praha : Nakladatelství RADIX, 2003. 276 s. ISBN 80-86031-13-6.
11. KLÍMA, M. *Všeobecné volby ve Spojeném království (2001)*. Politologický časopis, 2001, č. 3, s. 270-278.
12. KLOKOČKA, V. *Politická reprezentace a volby v demokratických systémech*. 1. vyd. Praha : Aleko, 1991. 220 s. ISBN 80-85341-11-5.

13. KLOKOČKA, V. *Ústavní systémy evropských států*. 1. vyd. Praha : Linde, 1996. 415 s. ISBN 80-7201-010-7.
14. KREJČÍ, O. *Kniha o volbách*. 1. vyd. Praha : Victoria Publishing, 1994. 353 s. ISBN 80-85605-88-0.
15. KREJČÍ, O. *Nová kniha o volbách*. 1. vyd. Příbram : Professional publishing, 2006. 481 s. ISBN 80-86946-01-0.
16. KRŽIŽKOVSKÝ, L. *Soudobý politický systém Francie*. 1. vyd. Praha : Vysoká škola politická, 1968. 145 s. ISBN neuvedeno.
17. KUBÁT, M. *Volby a volební systémy*. In CABADA, L., et al. *Úvod do studia politické vědy*. 1. vyd. Praha : Eurolex Bohemia, 2002, s. 268-323.
18. KUBÁT, M., SOKOL, P. *Velké systémy v malých zemích (komparativní analýza)*. Politologický časopis, 2000, č. 3, s. 197-222.
19. KUNC, J. *Francouzská republika*. In DVOŘÁKOVÁ, V., et al. *Komparace politických systémů I*. 4. vyd. Praha : Nakladatelství Oeconomica, 2005, s. 65-104.
20. LEBEDA, T. *Hlavní proměnné proporčních volebních systémů*. Sociologický časopis, 2001, roč. XXXVII., č. 4. s. 425-448.
21. LIĐÁK, J. *Politické systémy*. 1. vyd. Bratislava : Ekonóm, 2002. 219 s. ISBN 80-225-1510-8.
22. LISA, A. *Spojené království Velké Británie a Severního Irska*. In ŠKALOUD, J., et al. *Komparace politických systémů*. 1. vyd. Praha : Vysoká škola ekonomická v Praze, 1993, s. 73-98.
23. LUPTÁK, M. *Francouzská republika*. In ŠKALOUD, J., et al. *Komparace politických systémů*. 1. vyd. Praha : Vysoká škola ekonomická v Praze, 1993, s. 39-71.
24. LUPTÁK, M. *Politické systémy v zemích Evropy*. 1. vyd. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2007. 108 s. ISBN 978-80-86708-50-8.

25. MAUROIS, A. *Dějiny Francie*. Přel. A. Borovičková. 1. vyd. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 1994. 495 s. ISBN 80-7106-098-4.
26. MORGAN, K., et al. *Dějiny Británie*. Přel. I. Šmoldas. 1. vyd. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 1999. 639 s. ISBN 80-7106-347-9.
27. NOVÁK, M. *Systémy politických stran*. 1. vyd. Praha : Sociologické nakladatelství, 1997. 275 s. ISBN 80-85850-22-2.
28. ORT, A. *Francie – vnitropolitický vývoj po druhé světové válce*. 1. vyd. Praha : Státní nakladatelství politické literatury, 1960. 172 s. ISBN neuvedeno.
29. PEROTTINO, M. *Francouzský politický systém*. Přel. E. Příhodová 1. vyd. Praha : Sociologické nakladatelství, 2005. 335 s. ISBN 80-86429-48-2.
30. ROVNÁ, L. A. *Kdo vládne Británii?* 1. vyd. Praha : Sociologické nakladatelství, 2004. 280 s. ISBN 80-86429-27-X.
31. ŘÍCHOVÁ, B. *Komparativní metoda v politologii*. In DVOŘÁKOVÁ, V. et al. *Komparace politických systémů I*. 4. vyd. Praha : Nakladatelství Oeconomica, 2005, s. 5-35.
32. ŘÍCHOVÁ, B. *Labour party a koncept Velšského národního shromáždění*. *Politologická revue*, 2000, č. 1, s. 5-24.
33. ŘÍCHOVÁ, B. *Spojené království Velké Británie a Severního Irska*. In DVOŘÁKOVÁ, V., et al. *Komparace politických systémů I*. 4. vyd. Praha : Nakladatelství Oeconomica, 2005, s. 105-159.
34. ŘÍCHOVÁ, B. *Úvod do současné politologie*. 1. vyd. Praha : Portál, 2002. 208 s. ISBN 80-7178-628-4.
35. SARTORI, G. *Srovnávací ústavní inženýrství*. Přel. J. Ogrocká. 1. vyd. Praha : Sociologické nakladatelství, 2001. 238 s. ISBN 80-85850-94-X.
36. ŠIMÍČEK, V. *Právní a politologické problémy voleb*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita v Brně, 1997. 117 s. ISBN 80-210-1563-2.
37. ŠIMÍČEK, V. *Volby v demokracii*. 1. vyd. Brno : Mezinárodní politologický ústav, 1995. 154 s. ISBN neuvedeno.

38. ŽENÍŠEK, M., ŠANC, D., et al. *Commonwealth – Politické systémy*. 1. vyd. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. 276 s. ISBN 978-80-7380-078-9.

Elektronické zdroje

1. *British Governments and Elections Since 1945* [online]. [cit. 26. 6. 2008]. Dostupné z WWW: <http://www.psr.keele.ac.uk/area/uk/uktable.htm>
2. KLÍČ, Z. *Většinový volební systém: účelovost nebo krédo?* In Časopis CEVRO – Liberálně konzervativní akademie [online]. [cit. 26. 6. 2008] Dostupné z WWW: <http://www.cevro.cz/journal-actual-detail.jsp?sectionId=10074&journalSectionId=&articleId=41538>.
3. *List of all British Prime Minister* [online]. [cit. 26. 6. 2008]. Dostupné z WWW: <http://www.psr.keele.ac.uk/area/uk/pm.htm>
4. ŘÍCHOVÁ, B. *Komparativní politologie* [online]. [cit. 26. 6. 2008]. Dostupné z WWW: http://209.85.135.104/search?q=cache:HJxUQaH-ivIJ:www.kap.zcu.cz/opory/uvod/komparativni_politologie.doc+komparativn%C3%AD+metoda&hl=cs&ct=clnk&cd=3&gl=cz.
5. *Volby do Národního shromáždění Francouzské republiky 2007* [online]. [cit. 26. 6. 2008]. Dostupné z WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Volby_do_Národního_shromáždění_Francouzské_republiky_2007
6. ZROSTLÍK, D. *Stranický systém - Spojené království Velké Británie a Severního Irsku* [online]. E-polis.cz. [cit. 26. 6. 2008]. Dostupné z WWW: <http://www.e-polis.cz/komparace/222-stranicky-system-spojene-kralovstvi-velke-britanie-a-severniho-irsku.html>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Rozdíl volebních systémů

Příloha č. 2: Užití volebních systémů ve světě (počet zemí a jejich podíl)

Příloha č. 3: Srovnání poměrného a většinového volebního systému

Příloha č. 4: Premiéři Velké Británie od roku 1940

Příloha č. 5: Jednotlivé etapy rozšiřování volebního práva ve Velké Británii

Příloha č. 6: Hlasovací lístek ve Spojeném království

Příloha č. 7: Všeobecné volby ve Spojeném království v roce 2001 pro region Severní Irsko

Příloha č. 8: Všeobecné volby ve Spojeném království v roce 2001 – podíl hlasů v procentech

Příloha č. 9: Všeobecné volby ve Spojeném království v roce 2001 – podíl mandátů

Příloha č. 10: Přehled volebních výsledků po roce 1945 ve Velké Británii

Příloha č. 11: Francouzští prezidenti Páté republiky – procentuální zisk ve volbách v jednotlivých kolech

Příloha č. 12: Volební obvody ve Francii a jejích zámořských územích

PŘÍLOHY

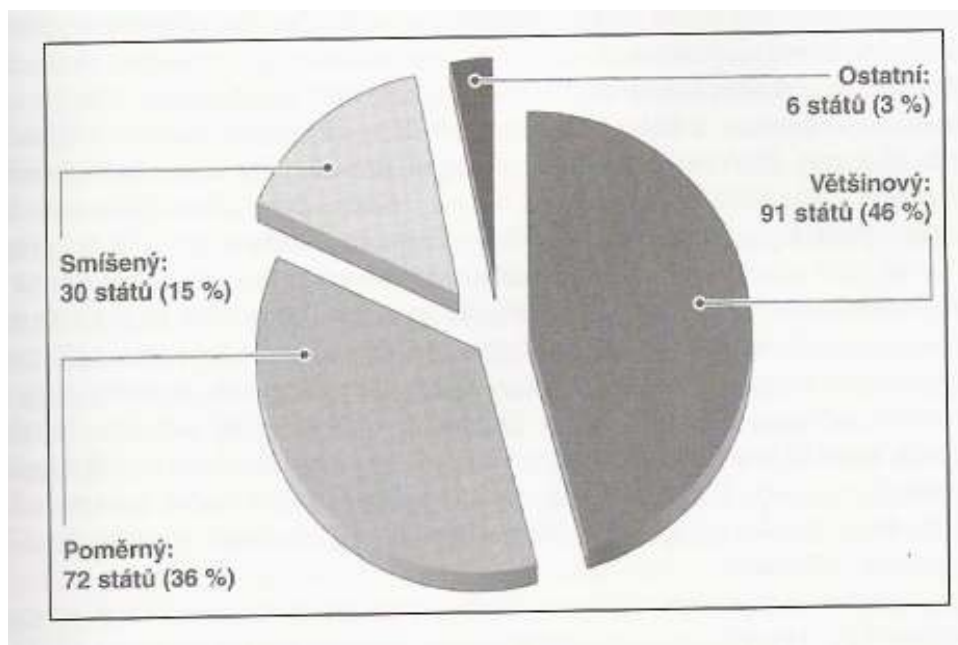
Příloha č. 1: Rozdíl volebních systémů

strana	volební obvody a počty hlasů							mandáty	
	1	2	3	4	5	celkem	%	většinový	poměrný
A	2000	2000	2000	200	50	6250	25	3	1
B	500	500	500	3750	500	5750	23	1	1
C	500	250	750	1000	3000	5500	22	1	1
D	1000	500	1700	25	1025	4250	17	0	1
E	1000	1750	50	25	425	3250	13	0	1
celkem	5000	5000	5000	5000	5000	25 000	100	5	5

Poznámka: většinový = relativní většinový systém pro jednomandátové obvody; poměrný = systém kandidátních listin.

Zdroj: KREJČÍ, O. *Nová kniha o volbách*. Příbram, 2006. s. 52.

Příloha č. 2: Užití volebních systémů ve světě (počet zemí a jejich podíl)

Zdroj: KREJČÍ, O. *Nová kniha o volbách*. Příbram, 2006. s. 55.

Příloha č. 3: Srovnání poměrného a většinového volebního systému

	POMĚRNÝ SYSTÉM	VĚTŠINOVÝ SYSTÉM
přesnost odrazu vůle voličů	větší (zkreslená kvorem)	menší
ve složení parlamentu		
jednoduchost systému	malá	velká
vztah volič–poslanec	nepřímý	přímý
možnosti pro nezávislé	malá	větší
orientace na osobnosti	malá	velká
vliv zákonodárné moci	velký	menší
vliv výkonné moci	menší	velký
stabilita vlády	menší	velká
koaliční vlády	často	zřídka
počet politických stran	velký	malý – zpravidla dvě až tři
soudržnost stran	malá	velká
vliv stranických vůdců	velký	menší
vliv stranické byrokracie	velký	malý

Zdroj: KREJČÍ, O. *Nová kniha o volbách*. Příbram, 2006. s. 88.

Příloha č. 4: Premiéři Velké Británie od roku 1940

1940	Winston Churchill
1945	Clement Attlee
1951	Winston Churchill
1955	Harold Macmillan
1963	Sir Alec Douglas-Home
1964	Harold Wilson
1970	Edward Heath
1974	Harold Wilson
1976	James Callaghan
1979	Margaret Thatcher
1990	John Major
1997	Tony Blair
2007	Gordon Brown

Zdroj: <http://www.psr.keele.ac.uk/area/uk/pm.htm>

Příloha č. 5: Jednotlivé etapy rozšiřování volebního práva ve Velké Británii

1832	20% mužů; změna z korporativní na individuální bázi zastoupení
1867	33% mužů; volební právo i pro dělnictvo
1884	67% mužů neboli 30% všeho dospělého obyvatelstva
1918	74% všeho dospělého obyvatelstva nad 21 let
1928	100%; rovné volební právo pro muže i ženy nad 21 let
1969	volební právo od věku 18 let

Zdroj: KLÍMA, M. *Nová volební reforma ve Spojeném království – „AV plus“*. Politologický časopis, 2000, č. 1, s. 9.

Příloha č. 6: Hlasovací lístek ve Spojeném království

1	BROOKE (Peter Leonard Brooke, of 110a Ashley Gardens, London SW1. Konzervativce)
2	JONES (Stephen Phillip Jones, of 37D Ilminster Gardens, London SW11 1PL. Kandidát Labouristické strany)
3	LITVIN (Victor Litvin, of 81 Marley Walk, Station Parade, NW2 4PY. Konzervativce, pro jaderné zbraně, práva homosexuálů)
4	REEVE (Anthony Reeve, of 207 Coed-y-Gores, Llanedeyrh, Cardiff CF3 7NL. Národní fronta)
5	SHORTER (Roger Everingham Shorter, of 45 Stalbridge Buildings, Lumley Street, London W1. Ecology Party)
6	SPENCE (Alan Walter Spence, of 35 Russell Chambers, Bury Place, London WC1. Komunistická strana Velké Británie)
7	WALKER-SMITH (Adrian Anthony Walker-Smith, of 11 Lesley Court, Strutton Ground, London SW1P 2HZ. Aliance Liberálů/SDP*)

*SDP = Sociálnědemokratická strana

Zdroj: KLÍMA, M. *Volby a politické strany v moderních demokraciích*. Praha, 2003. s. 207..

Příloha č. 7: Všeobecné volby ve Spojeném království v roce 2001 pro region Severní Irsko

	Celkový počet hlasů	Hlasy v % (změna)	Počet mandátů (změna)
Ulsterští unionisté	216 839	26,8 (-5,9)	6 (-4)
Demokratičtí unionisté	181 999	22,5 (+8,9)	5 (+3)
Sinn Fein	175 933	21,7 (+5,7)	4 (+2)
SDLP	169 865	21,0 (-3,2)	3 (0)
Alliance	28 999	3,6 (-4,4)	0 (0)
Ostatní	36 739	4,4 (-1,4)	0 (-1)
Celkem	810 374	100,0	18

Zdroj: KLÍMA, M. *Všeobecné volby ve Spojeném království (2001)*. Politologický časopis, 2001, č. 3, s. 276.

Příloha č. 8: Všeobecné volby ve Spojeném království v roce 2001 – podíl hlasů v procentech

	Konzerv. (změna v %)	Labour. (změna %)	Lib. dem. (změna %)	PC / SNP (změna %)	Ostatní (změna %)	Vol. účast (změna %)
Anglie	35,2 (+1,5)	41,4 (-2,1)	19,4 (+1,5)	-	4,0 (-0,9)	59 (-12)
Wales	21,0 (+1,5)	48,6 (-6,2)	13,8 (+1,5)	14,3 (+4,3)	2,3 (-1,1)	62 (-12)
Skotsko	15,6 (-1,9)	43,2 (-2,3)	16,4 (+3,4)	20,1 (-2,0)	4,7 (+2,8)	58 (-13)
V. Británie	32,7 (+1,2)	42,0 (-2,4)	18,8 (+1,6)	2,6 (0,0)	3,9 (-0,5)	59 (-12)
Sev. Irsko	0,3 (-0,9)	-	-	-	99,7 (0,9)	68 (+1)
Spoj. král.	31,7 (+1,0)	40,7 (-2,5)	18,3 (+1,5)	2,5 (0,0)	6,9 (0,0)	59 (-12)

Zdroj: KLÍMA, M. *Všeobecné volby ve Spojeném království (2001)*. Politologický časopis, 2001, č. 3, s. 271.

Příloha č. 9: Všeobecné volby ve Spojeném království v roce 2001 – podíl mandátů

	Konzerv. (změna v %)	Labour. (změna %)	Lib. dem. (změna %)	PC / SNP (změna %)	Ostatní (změna %)	Celkem
Anglie	165 (0)	323 (-5)	40 (+6)	-	1 (0)	529
Wales	-	34 (0)	2 (0)	4 (0)	-	40
Skotsko	1 (+1)	55 (0)	10 (0)	5 (-1)	-	72
V. Británie	166 (+1)	412 (-5)	52 (+6)	9 (-1)	1 (0)	641
Sev. Irsko	-	-	-	-	18 (0)	18
Spoj. král.	166 (+1)	412 (-5)	52 (+6)	9 (-1)	19 (0)	659

Zdroj: KLÍMA, M. *Všeobecné volby ve Spojeném království (2001)*. Politologický časopis, 2001, č. 3, s. 271.

Příloha č. 10: Přehled volebních výsledků po roce 1945 ve Velké Británii

rok	Conservative Party		Labour Party		Liberal Democrats		ostatní*		celkem	
	MPs	% voličů	MPs	% voličů	MPs	% voličů	MPs	% voličů	MPs	% voličů
1945	213	39,8	393	47,8	12	9,0	22	2,8	640	72,7
1950	298	43,5	315	46,1	9	9,1	3	1,3	625	84,0
1951	321	48,0	295	48,8	6	2,5	3	0,7	625	82,5
1955	344	49,7	277	46,4	6	2,7	3	1,2	630	76,7
1959	365	49,4	258	43,8	6	5,9	1	0,9	630	78,8
1964	303	43,4	317	44,1	9	11,2	1	1,3	630	77,0
1966	253	41,9	363	47,9	12	8,5	2	1,7	630	75,8
1970	330	46,4	287	43,0	6	7,5	7	3,1	630	72,0
1974 únor	297	37,9	301	37,1	14	19,3	23	5,7	635	78,7
1974 říjen	277	35,8	319	39,2	13	18,3	26	6,7	635	72,8
1979	339	43,9	268	36,9	11	13,8	17	5,4	635	76,0
1983	397	42,4	209	27,6	23	25,4	21	4,6	650	72,7
1987	376	42,3	229	30,8	22	22,6	23	4,3	650	75,3
1992	336	42,8	271	35,2	20	18,3	24	3,8	651	77,7
1997	165	31,5	418	44,4	46	17,2	29	6,9	659	71,6
2001	166	31,7	413	40,7	52	18,3	28	9,3	659	59,2
2005	197	32,3	356	35,2	62	22,0	31	10,5	646	61,3

Zdroj: DVOŘÁKOVÁ, V., et al. *Komparace politických systémů I*. Praha, 2005, s. 207.

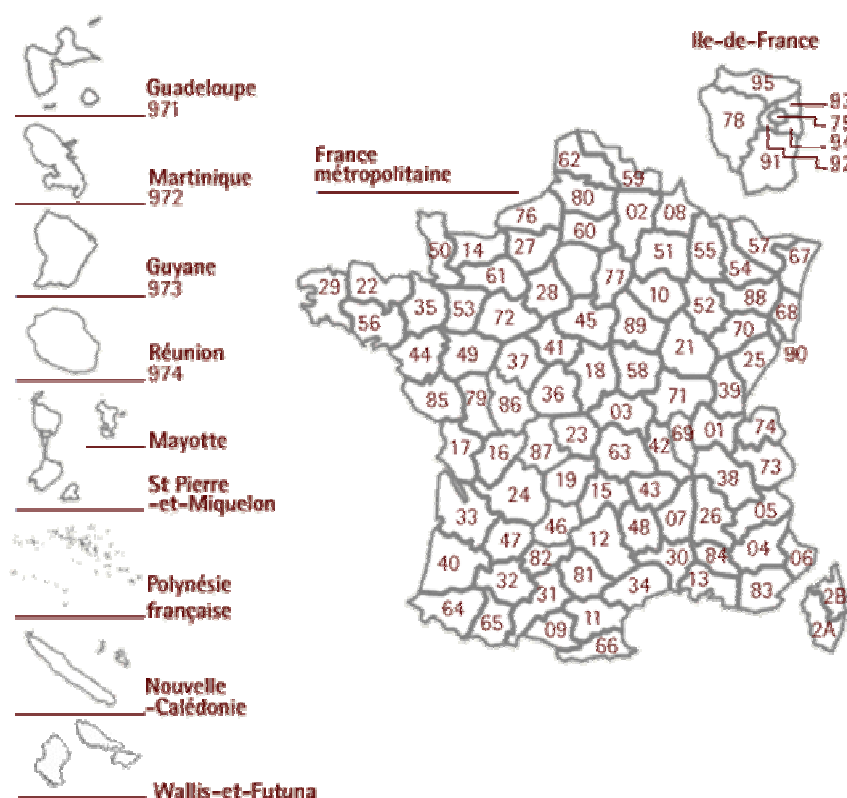
Příloha č. 11: Francouzští prezidenti Páté republiky – procentuální zisk ve volbách v jednotlivých kolech

		Procenta odevzdaných hlasů	
rok	kandidát	1. kolo	2. kolo
1965	De Gaulle	43,7	54,5
1969	Pompidou	43,9	57,5
1974	Giscard d'Estaing	32,9	50,6
1981	Mitterrand	25,8	54
1988	Mitterrand	34,1	54
1995	Jacques Chirac	20	46
2002	Jacques Chirac	19,9	82,2
2007	Nicolas Sarkozy	31,2	53,1

Zdroje: KLOKOČKA, V. *Politická reprezentace a volby v demokratických systémech*. Praha, 1991. s. 187.

PEROTTINO, M. *Francouzský politický systém*. Praha, 2005. s. 317.

Příloha č. 12: Volební obvody ve Francii a jejích zámořských územích

Zdroj: <http://www.assemblee-nationale.fr/13/qui/circonscriptions/index.asp>

ABSTRAKT

SVOBODOVÁ, B. *Komparace volebních systémů Velké Británie a Francie : bakalářská práce*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2008. 64 s. Vedoucí bakalářské práce doc. PhDr. Rudolf Kučera, CSc.

Klíčové pojmy: volební systém, systém většinového zastoupení, Velká Británie, Francie, komparace volebních systémů.

Bakalářská práce se zabývá komparací volebních systémů Velké Británie a Francie. I když se v obou zemích konají volby na základě většinového volebního systému, najdeme ve volebních systémech těchto geograficky si velmi blízkých států jisté odlišnosti. Mým cílem je tedy na základě historického i politického vývoje Velké Británie a Francie zdůvodnit tyto odlišnosti.

Teoretickou část práce tvoří literární přehled o volbách, jejich systémech a klasifikaci a také o komparativní analýze.

Praktická část bakalářské práce obsahuje velmi podrobnou charakteristiku volební soustavy Velké Británie a Francie i všeho ostatního, co s volbami všeobecně souvisí. Dost podrobně se také věnuji současnému politickému a stranickému vývoji a zmiňuji samozřejmě také aktuální výsledky voleb v obou státech. V poslední kapitole se dostávám ke komparativní analýze Spojeného království a Francie.

ABSTRACT

SVOBODOVÁ, B. *Comparison of electoral systems in Great Britain and France : bachelor thesis*. České Budějovice : Colleague of European and Regional Studies, p. b. c., 2008. 64 p. Supervisor doc. PhDr. Rudolf Kučera, CSc.

Key words: electoral systems, plurality-majority system, Great Britain, France, comparative government

My bachelor thesis is dealing with comparison of electoral systems in Great Britain and France. Though the fact that both countries are using electoral systems based on majority system, we can find certain diversity in systems of these geographically very close states. My target is to point out the reason of the mentioned diversity and explain it based on the historical and political development of Great Britain and France.

Theoretical part of the thesis consists of literary survey about the election, their systems and classification and comparative analysis.

Practical part includes very detailed characteristics of the electoral set of Great Britain and France and everything generally cohesing with the election. I am particularly attending to present-day political and party's advance and I am indeed alluding actual results of the election in both countries as well. In last chapter I am heading to a comparative analysis of Great Britain and France.